

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:R 53 (1616) A. 30:DE ÅRG.

LÖSNUMMER: 20 ÖRE.

UPPLAGA A

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SONDAGEN DEN 30 DECEMBER 1917.

HUFVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

VINTERSTÄMMING FRÅN SOLNA KYRKA. HOFFOTOGRAF O. HALLDIN FOTO.

Sigrid Nordlund - Snorre - vid 70 år.

EN PRÄSTGÅRD PÅ LANDET, EN IDYLL af gammaldags hemvarmt slag, vänsällt, öppet för hög och låg, fylldt af ungdom, lif och lust, ljus lifssyn, vakna intressen, skämt och gamman och dock med den djupa fond af fromt allvar, som låter glädjen framträda så mycket klarare — ett lyckligt hem! I ett sådant växte Sigrid Gyllander upp — och i en lycklig tid.

Är det förmåtet af en kvinna i det tjugonde seklet att våga påstå, att tiden för ett halft sekel tillbaka var en lycklig tid, ja, på sitt sätt lyckligare än vår? Nulidens kvinnor stå inför förverkligandet af sina djärfvaste drömmar. Men det är nu en gång tyvärr så att verkligheten aldrig motsvarar drömmen. För femtio år sedan stod man i gryningen till en ny dag, man hade redan kastat många af sina mödrars fördomar fillika med korsetten, bar man den senare, satt den i alla fall så löst, att den inte längre besvärade, och äfven den andliga trångbröstenheten började allt mer att ge vika. Det var en lid, då man hade friheten till nya tankar men inte tvånget att behöfva omsätta dem i gärning. Blicken riktades mot framtiden som mot en vacker soluppgång. Kvinnorörelsen slumrade ännu, men den drömde, det fanns redan tro, men den hade icke vuxit till troskamp, en kvinna hade under denna tid, där hon så kunde, rätt att vara något utan det stränga nulidskravet att nödvändigt behöfva bli någonting.

Och Sigrid Gyllander var redan någonting för femtio år sedan, hon var en ung, rikt begåfvad flicka. Goda féer hade samlats kring hennes vagga och slösat sina gåfvor där. Musikens och diktarkonstens gåfva hade hon fått till fritt val och ännu en annan skänk, en af lifves lyckligaste och rikaste: den ljusa, lekande humorn och till garanti för dess rätta användande ett varm hjärta, som förstod att rikta skämtets pilar rätt.

Om Sigrid Gyllander sett dagen femtio år senare, skulle hon säkerligen i denna stund vara med mer eller mindre graderad visdom, ett uppuret redaktionellt pennskaff af vidtomfattande betydhet, ty en begåfning af så hög kvickhetsrang och en så friskt sprudlande humor skulle i våra dagar vara den personifierade målmedvetenheten redan vid sjuått år; men Sigrid Gyllander föddes som sagdt femtio år för tidigt härtill och dessutom under det sluttande taket af en gammal idyllisk prästgård, där kvinnorörelsens gryning endast skymtades som en aflägsen hägring och där man lefde sitt eget solvarma lif i fridlyst hägn. Hon var en liten flicka, som slukade böcker och glömde hela världen därvid. Hon skaldade redan vid tolf års ålder i den högre balladstilen, som grasserade på den tiden lika elakartadt som Frödingsstilen i våra dagar. Äfven den elegiskt svärmodiga genren à la Stagnelius odlades öfvergående af den lefnadsglada unga flickan, men snart fann hon dock sitt rätta område eller rättare sagdt, hon fördes omedvetet dit af sin vakna blick, sin skälmska syn på fingen och sitt friska gemyt. Dikten som kallelse kunde ej Sigrid Gyllander undgå att lystra till, dikten som kall ägnade hon sig först sent och efter mycken öfvertalning åt. Men hvad hon såg och upplefde blef ovillkorligt till rytm och klang för henne, tog själfmant diktens form och så välldde så småningom fram likt ett friskt glindrande källsprång de dikter, fyllda af lekande

Sigrid Nordlund.

kvickhet och satir omväxlande med sänger af vekare art, som först så sent som 1894 kommo ut i bokform under den anspråkslösa titeln "Snorres bitar" och som inom kort måste tryckas i den ena upplagan efter den andra.

Hon hade vid denna tidpunkt för länge sedan lämnat den gamla prästgården, om hvilken hon i den lilla varma dikten "Hemma" sjunger:

"Gamla prästgård bort på landet,
glömma dig, jag aldrig kan det,
lefde jag i hundra år.
Där jag rasat, lekt och sprungit,
där jag svärmat, där jag sjungit
yr och glad i lifvets vår."

Hon öfvergaf redan vid tjugotvå års ålder det för hela syskonkretsen så kära barndomshemmet för att följa sin make, den framstående matematikern, lektor K. P. Nordlund, till Gefle; och här visade hon åter att hon ägde en af de äkta skaldenaturer, som Kellgren ger rätt att dikta, därför att de inte kunna låta bli En sällsynt flitig och inresserad humor och snart uppfostrarinna både åt egna barn och andras, som under skolterminen fingo en glad och lycklig fristad i det harmoniska lektorshemmet, fann hon nu som förr tid att lyssna till sin ingivelse och ge den en form, som kanske i den nya omgifningen fick en större tillsats af satir än fallet förut varit. Småstadslifvets många lyten och löjevärda sidor stucko bjärt i ögonen på den unga landflickan med sin naturfriska och flärdfria uppfattning. Så sågo sådana dråpliga bitar dagen, som "När herrskapet X. flyttade från orten", "Kalaset" m. fl. Det är onekligt att Sigrid Nordlund tagit mycket starkt intryck af den skaldinna, om hvilken hon själf skrifver:

"Och än jag ler och än jag gråter,
Men bilderna förblekna åter,
Ridån så ljudlöst glider ner.

Ur drömmen vaknar jag och klagar:
Hvem målar så i våra dagar?
Föds aldrig en fru Lenngren mer?

Bland de omdömen, som fälldes i pressen om "Snorres bitar" säger en kritiker: "I henne har fru Lenngren återföds". Det är mycket sagdt och man bör handskas varligt med ord, om de skola bibehålla sitt värde, men äfven en så skarp kritiker som Wirsén yttrar om henne: "Det finnes någonting om än i miniatyr hos Snorre som erinrar om Anna Maria Lenngrens sätt att slå hufvudet på spiken, samt i metern låta innehåll och form täcka hvarandra." Säkert är att den frändskap, som råder mellan Anna Maria Lenngrens skaldskap och Snorres bitar är så stor, att det icke verkar efterbildning; det har blifvit en ren naturnödvändighet att icke blott den lekande kvickheten, den uddiga satiren, omväxlande med något af from idyllmålning är gemensamt för dem båda, utan äfven under stundom själftva formen är så likartad, att man godt skulle kunna sticka in några af Snorres bitar bland fru Lenngrens dikter utan att skämma samlingen.

— Hvarför ger du inte ut dina dikter? Hvarför inte? så ljöd det många år kring Snorres öron innan hon kunde förmå sig att följa uppmaningen. Så småningom började man dock här och hvar i bladen att läsa Snorres dikter och särskildt i Idun blef hon en flitig medarbetare. Man såg ju allid så gärna denna signatur, som i de flesta fall borgade för ett godt skraft och allid för en angenäm lektyr, ty Snorre har varit en glädjespridare som få. Och sällan torde personligheten i så hög grad ha svarat mot författarskapet som hos henne.

Den som haft glädjen att komma Sigrid Nordlund nära äger minnet af en sällsynt rik samvaro. Han minnes högtidsstunder af skraft, då hon med en berättarkonst, som söker sin like, skildrat upplevelser dem hennes humor förgyllt, och han har till fullo versnat hvad "En svensk kvinna" sjunger om henne att "bak det goda löjet ett vackert allvar bor."

Och nu, den 1 januari, fyller Snorre sjuttio år. Hälsan är icke längre hennes dagliga följeslagare, men ännu bor skalken kvar i hennes blick, ännu spelar den lilla glimten af satir kring hennes läppar och i hälsans ögonblick hör hon ännu till de ljusst gifvande och man upprepar på hennes hedersdag af varmaste hjärta en svensk kvinnas ord till henne:

Haf tack, du gode Snorre,
för glädje, skämt och skraft.
Hvart ord blef till en sporre
att taga allting gladt.

Vi läste och förnöjdes
och logo först och sist;
så mycket ljusst där röjdes,
du käcka optimist!

Humorns ljusbärare äro lika sällsynta som senhöstens soldagar. Med omskrifning af Runeberg kan man om dem säga: "Mycket låla de skrattas åt men mest att hedras ändå." Ingen gäller detta om i högre grad än om Snorre.

SIGRID ELMBLAD.

Ett nyskrivet poem af den varmhjärtade Snorres penna återfinnes i detta nummer å sid. 850.

Iduns byrå och expedition,

Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Uppl. B, med julnr.: Helt år ..... Kr. 10:50	Uppl. A, utan julnr.: Helt år ..... Kr. 10:—	Uppl. C, praktuppl., med julnr.: Helt år ..... Kr. 14:—
1:a halfåret » 5:20	3 kvartal » 7:60	Helt år ..... Kr. 14:—
2:a halfåret » 5:80	Half år ..... » 5:20	Half år ..... » 7:25
Kvartal ..... » 2:60	Kvartal ..... » 2:60	Half år ..... » 3:75
4:e kvartalet » 3:25	Månad ..... » 1:—	Månad ..... » 1:35

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:
30 öre efter text. Utländska annonser:
35 öre å textsida. 35 öre efter text, 40 öre
20 % förhöjning för särskildt begärd plats. för särsk. begärd plats.

Bromsstinget. Af Stefan Grossmann.

Öfversättning från tyskan af Ester Strömberg-Grossmann.

EN STOR OLYCKA KAN VARA EN STOR lycka. Det låter litet pompöst och tvekydigt, men tro mig, själsskakningar äro hälsobringande och nyttiga. Odels hastiga omhävningar stärka, såvida de inte medföra definitiva undergång — såvida man icke fullkomligt slås ned af dem.

Men man är seg; man förstör sig inte så lätt. Då ligger faran att bli bekväm, lat och tungblodig närmare till hands. Huru nyttiga äro icke själsskakningarna! Men jag ville icke föra lifserfarenheter till togs, utan berättas historien om en fru, som det hände något fruktansvärdt, och som just därigenom blef lycklig.

Den damen, som historien handlar om, var ingen tjugoåring, tvärtom, hon var redan något gråhårig och en smula korpulent; en så kallad ståtlig fru, men inte särskildt intressant. Hon var maka till hofrådet Kirnbauer i finansdepartementet. Hon hade aldrig intagit någon särskildt bemärkt ställning i lifvet, hade en gång varit en ung, aptiflig, slank flicka, som dansat briljant och fått pris i skridskoåkning. Hofrådet Kirnbauer hade till och med gift sig af kärlek. Han hade också en gång varit en senig och elegant ung man, som säkert hade kunnat göra ett rikt parti. — Men det kunde man numera knappast se på den knarrige, förgrämda gamle herrn. Han hade likväl tagit sin nuvarande fru, som inte hade ett öre. Jag tror, att han därigenom förtog sig. Han skulle icke hafva handlat så oöfverlagadt ädelt. Inte för att han sedan ångrat sig, nej, det vill jag inte påstå, men glädjen liksom gick bort ur hans lif. Han blef knarrig och fick dåligt lynne. Inte för att han någonsin gjorde sin fru förebräelser, därtill var han mycket för juste och behärskad. Blott när han var alldeles ensam för sig själf så tror jag, att han i sitt stilla sinne tänkte som så: "Hvad skulle jag nu varit, om jag hade gift mig klokare?" Ingen hade någonsin hört något sådant från honom, Gud be vare, men hans förargade min och isynnerhet ett fördömdt försmäddligt leende förrådade emellertid dolda baktankar.

De fingo två barn, flickor, som växte upp och lefde sitt eget lif, hvilket inte precis be-tecknades af någon innerlig förtrohet gentemot föräldrarna. Man satt hvarje dag tillsammans, intog målliderna gemensamt, läste omkring aftonlampan, gjorde utflykter tillsammans om söndagsförmiddagarna, hvarvid flickorna alltid måste gå förut, under det hofrådet och hans fru, ofta utan att säga ett ord till hvarandra, kommo marscherande efter. Ty med åren hade icke bara fadern blifvit en brumbjörn, utan också modern hade förlorat sin munterhet och blifvit torr. Det är liksom en lag att i äktenskapet makarna så småningom bli hvarandra lika, en förarglig och farlig lag. Detta faktum har jag hundra gånger kunnat iakttaga. En lätt sinnig har kunnat göra en tung sinnig sorglös, en slug har kunnat bibringa sin enfaldiga fru många sorters list. Men det mest smittosamma är detta gråa lynne, detta småaktiga, pedantiska, utfråkade hvardagslynne. Hofrådinnans friska natur hade länge sökt göra motstånd. Hon hade hoppats, att mannen åter skulle blifva glad, när han befordrats och de värsta näringsbekymren fallit bort. Förgäfves! Sedan hade hon hoppats,

att han skulle kunna bli glad öfver sina små flickor; hon hade en ursprunglig vilja och ett behof att vara glad. De allra första åren, då döttrarna ännu voro små, gick det också ganska bra. Då kunde hon fintals sitta på golfvet och leka med barnen; men sedan blefvo flickorna stora, och den unga generationens egoism fick makt öfver dem. Modern var nog bra, men de ville ju också vara tillsammans med unga människor, väninnor och ungherrar. Moderns tillgifvenhet var ibland — men det sade de naturligtvis inte till henne — litet efterhängsen. Hon kunde nöja sig med att gå bakom med fadern. Till de unga hörde de inte mera. Det förekom någon gång till och med att hon blef löjlig, till exempel på en bal, en kostymbal, då hon icke ville nöja sig med att vara förkläde utan åtminstone en gång ville dansa vals med de unga herrarna. Döttrarna, som voro ifriga att en gång riktigt få dansa af hjärtans lust, måste afstå första hvarvet åt modern, så tokig var hon i att dansa. Då hade döttrarna nästan haft lust att fara hem från allihop. Lyckligtvis lade fadern sig emellan och hade sagt till modern: "Låt bli sådan smaklöshet!" Som sagt man kan inte precis påstå, att hon hade det bra, hofrådinnan Kirnbauer. Grått, tråkigt och enförmigt förflöt hennes lif, utan hopp om öfverraskningar, och just detta hopp om något utomordentlig behöfver själen.

Då skedde den stora olyckan. De hade på söndagen gjort en utflykt till S:t Veit och gingo på middagen till Himmelhof för att äta middag under bar himmel. Då de satt sig ned började en insekt surra i solen omkring dem, en stor brummande broms. Det var störande. Hofrådinnan försökte att med servietten jaga bort det surrande djuret, men då var hon redan stucken i armen. Hofrådet hade just, förargad öfver afvärjningsförsöken, sagt: "Det är bara att reta bromsarna," och då armen svullnade något, murrade han till och med: "Sådant kan bara hända dig". Men då svullnaden inom några minuter tilltog, förstummades hans brummande. Han tog sin näsduk och förband den hela armen. En viss oro dref honom till uppbrott. De foro hem tiggande och olustiga öfver att behöfva tillbringa den sköna, soliga sommardagen i den mörka stadsvåningen. Fru Kirnbauer kände ett behof af att urskulda sig inför flickorna och sade till sin man: "Skulle de inte kunna få stanna ute och komma hem senare i kväll?" Men hofrådet svarade bara kort: "Ensamma?" Och så sulto de hela eftermiddagen i den skumma våningen. Fransiska, den yngre dottern, ville hämta en läkare, men modern afvärjde: "Hvad tjänar det till, det kostar bara pengar". Hon var van att hushålla. Brigitte, den äldsta dottern, drog sig missmodig tillbaka till flickrummet. Hon hade hoppats träffa en af sina kavaljerer där uppe på Himmelhof. Modern baddade armen med blyvatten, och hofrådet kunde gå till sitt kafé. Denna eftermiddag då de alla fyra voro ensamma hvar för sig, och icke vidare bekymrade sig om hvarandra, stod efteråt starkt inpräglad i allas medvetande. De kommo alltid ihåg modern sittande i soffhörnet med den förbundna armen och sägande: "Hvad tjänar det till? det kostar ju bara pengar". Fransiska erinrade sig senare faderns korta, stränga ton, då han

sade: "Jag går till mitt schackparti". Modern i soffhörnet hade bara nickat...

När hofrådet Kirnbauer vid halfnoliden kom tillbaka, frågade han förvånad: "Har du inte gjort i ordning kvällsmaten?" Han hade alldeles glömt bromsstinget. Men då svarade från det mörka hörnet, där modern satt, Fransiskas stämma: "Far, jag tror att mor är riktigt dålig". Nu ropades Brigitte in, lampan tändes, och då såg man, att armen var svullen ända upp till skuldran. Nu sade hofrådet själf: "Kanhända man ändå skulle hämta en läkare!" Men hvar fick man tag i en sådan på söndagen. Kanhända kunde ändå omslag hjälpa.

På natten låg modern i hög feber.

På morgonen måste hon genast föras till sjukhuset... läkaren skakade på hufvudet: "Utan tvifvel blodförgifning!" Fru Kirnbauer låg i feber och skrek. Det mesta kunde man inte förstå; hon talade så hastigt och otydligt. När hon fick se läkaren, sade hon halft medvetet: "Det kostar femtio gulden". Hofrådet sade mildt: "Anna, vi äro hos dig!" Annars brukade han alltid säga mor. Men hon upprepade med den febersjukas egen sinne: "Femtio gulden...", Femtio gulden... Femtio gulden".

På tredje dagen måste man amputera högra armen. Hon var medvetlös sedan tjufyfir timmar, och man hade nästan uppgifvit hoppet. Hela kroppen var full af variga bölder, hon kastade sig i bädden, stönade och vaknade upp blott för ett ögonblick då och då. Omväxlande satt fadern eller en af döttrarna hos henne. En gång slog hon upp ögonen och märkte, att högra armen var borta. Brigitte, den äldsta dottern, satt hos henne och såg moderns blick, denna förskräckta blick på högra skuldran. Flickan pressade tillsammans läpparna för att inför denna blick icke brista i gråt. Men hon kunde icke behärska sig. Häftiga snyftningar och jämmer bröto fram, så att sköterskan från det angränsande rummet kom in och sade strängt: "Men fröken!" Då vände sig denna med hundratals sår betäckta kropp madosamt om och försökte med den vänstra handen smeka Brigittes hår.

Den höga febern ville icke ge vika. "Vi lägger henne i vattenbad", sade öfverläkaren. Nästan tre veckor fick den stackars sjuka ligga så, nästan ständigt vaken. Den ståtliga kvinnan hade blifvit mager och hennes förr något grofva ansikte hade återfått ett drag af tillgifvenhet och mildhet, som man ej sett sedan hennes flickår. En gång kom hofrådet tidigt på morgonen och medförde en ovanligt stor bukett af yppiga pioner. Det framkallade på hennes läppar ett lyckligt leende. Det var, som ville hon med detta leende säga: "Det var längesedan, du gaf mig blommor". Från och med denna morgon kom han dagligen med en bukett, som nästan hvarje gång bestod af olika slags blommor. En gång kom han med en hel lifen trädgård af blommande hagtorn, en annan gång doldes hans ansikte bakom blåklint. Hon orkade inte tala, men hennes ögon sågo på honom och smålogo frågande: "I hvilken lönegrad har du egentligen kommit helt plötsligt?" Fransiska, den yngsta flickan, vek knappast från hennes bädd. Hon längtade till och med att göra modern de svåraste och för andra människor oangenäma-

Sänd Edra

Klädningar, Blusar, Kappor till Kemisk Tvättning eller Färgning, Gardiner, Möbetyger, Kuddar m. m. rengöras snabbt och omsorgsfullt hos A.-B. C. O. Borgs söners Fabriker LUND.

Kungl. Hofjuvelerare

Kedersgåfvor

K. ANDERSON

Praktkatalog gratis och franco

Stockholm och Göteborg.

ETT PAR INLEDANDE ORD.

DA REDAKTIONEN NU GÅR ATT ANMÅLA tidningen Iduns 31:sta årg. är den väl rustad för att kunna bjuda sin publik ett innehåll af yppersta halt. Vår medarbetarstab har städe utgjorts af goda och bärande namn, men för den kommande årgången har redaktionen ingått aftal om bidrag med så godt som hela

DEN SVENSKA FÖRFATTARVÄRLDENS FRÄMSTA KRAFTER,

hvidan vår textafdelning otvifvelaktigt kommer att tillfredsställa mycket höga anspråk. Sin genom åren stadgade ställning som

KVINNANS OCH HEMMETS TIDNING

skola vi veta att allt fortfarande häfda, öfvertygade som vi äro, att vår oafslätliga omsorg med hänsyn till ett värdefullt och omväxlande innehåll nu som tillföre skall stödjas af en motsvarande uppmuntran från publikens sida.

Och i denna förhoppning hälsa vi vår trofasta läsekrets med ett: väl mött 1918!

ERNST HÖGMAN, *Hufvudredaktör.*

EN LYSANDE MEDARBETARESTAB I IDUN 1918.

Axel Ahlman, Fanny Alving, Knut Barr, Henning Berger, Bo Bergman, Thore Blanche, Carl-August Bolander, Synnöve Carlbohm, Gustaf Collijn, Sigurd Dahllöf, Ernst Didring, Hildur Dixelius-Brettner, Anders Eje, Anna Lenah Elgström, Sigrid Elmblad, Teresia Eurén, Daniel Fallström, Marie Louise Gagner, Jane Gernandt-Claine, Albert Henning, Ellen Key, Elisabeth Kuylenstierna-Wenster, Selma Lagerlöf, John Landquist, Carl G. Laurin, David Linde, Hj. Lundgren, Otto Lundh, Ernst Lundquist, Artur Möller, Johan Nordling, Ludvig Nordström, Erik Norling, Fredrik Nycander, Gunhild Palmér, Maria Rieck-Müller, Algot Ruhe, Sigfrid Siwertz, Ejnar Smith, Marika Stjernstedt, Hedvig Svedenborg, Carl Svenson-Graner, E. N. Söderberg, Hjalmar Söderberg, Mildred Thorburn-Busck, Gustaf Ullman, Anna Wahlenberg, Richard Vallner, Fredrik Vetterlund, Elin Wagner, Hasse Zetterström, Annie Åkerhielm, Hugo Öberg, m. fl.

Ur det rikhaltiga innehållsprogrammet må anföras: **SIGNE HEBBES MEMOARER.**

På grundvalen af konstnärinnans muntliga berättelser nedskrifna af

HILDUR DIXELIUS-BRETTNER.

Björnstjerne Björnson svarade en gång då någon sade om Signe Hebbe: Hon är en stor konstnärinna. "Ja, det er hun, men hun er ogsaa saa meget andet." — Det är allt detta "andet", som gör Signe Hebbes minnen så mångskiftande. Intet mänskligt har varit henne främmande, för alla dess toner har hon haft ett lika känsligt öra som för musikens och för de äkta af dem lika mycken kärlek. — Den intressanta memoarsamlingen, utformad af Hildur Dixelius-Brettners liffulla penna, kommer jämväl att illustreras med porträtt och teckningar, de sistnämnda utförda af Signe Hebbe själf.

VÅRT RIKE.

Roman af JOHAN BOJER.

Med detta ypperliga skönlitterära arbete af en af Norges ursprungligaste författare, till hvilket vi förvärfvat oss auktorisation, inledes vårt *Romanbibliotek* för 1918. Det är en samhällsroman med motiv ur norskt nutidslif, och teckningen af människor och natur är gjord med en mästaers hand.

IDUNS JULNUMMER

utgifves äfven under 1918 och blir som sina före-

Prenumerera genast!

ste tjänster, och hon vande sig vid en stilla ljudlöshet för att inte störa den tillfrisknandes heliga sömn. Hon andades tystare än förr och kunde timalt sitta i ett hörn och vänta på den uppvaknandes blick, som alltid med tacksam öfverraskning sade henne: "Att du alltid är här, mitt barn!"

Många veckor stredo de om denna kvinnas lif. Fallet hade väckt uppseende. Släktingarna, som aldrig bekymrat sig om henne, uppmärksammades af sjukdomens häftighet och läto höra af sig. En länge saknad syster kom långväga ifrån och besökte henne. På sitt ämbetsrum blef den hårdt pröfvade mannen behandlad med hänsynsfullhet och deltagande. Ministern lämnade sitt korb. Men hon låg där och mottog allt deltagande med ett leende, som med hvar dag blef lyck-

gångare en fin litterär och rikt illustrerad publikation, omfattande idel svensk berättarkonst och lyrik. Med anledning af att i november 1918 femtio år förflutit sedan August Blanchés död skall i julnumret meddelas en längre illustrerad skildring: **AUGUST BLANCHE OCH HANS MALMGÅRD**

af *Thore Blanche,*

hvilken teckning ur ett förgånget stockholmslif såväl genom själfva ämnets popularitet som genom den intima behandlingen gifvetvis kommer att än mer öka publikationens värde. Julnumret, hvars försäljningspris blir minst 1:50, tillfaller alla prenumeranter på Iduns upplaga B och C, se nedan.

KÄNDA STOCKHOLMSHEM PÅ 1800-TALET.

af **ELISABETH KUYLENTIERNIA-WENSTER.** I denna serie af bilder ur kulturellt stockholmslif under förra seklet kommer den för vår publik välbekanta författarinnan att i halft novellistisk form behandla hem sådana som b'bliotekarien Gjørwells, lifmedikus af Pontins, kommanderör Lenngrens, komministern och skalden C. F. Dahlgrens, musikern Adolf Fredrik Lindblads, författarinnan Emelie Flygare-Carléns m. fl.

TIDENS BRÄNNANDE FRAGOR,

som äga sammanhang med den svenska kvinnans och de svenska hemsrens intressen, skola alltfört bli föremål för ledande artiklar af de mest sakkunniga pennor, och hvad

DEN ILLUSTRERADE DAGSKRÖNIKAN beträffar, ämnar tidningen äga densamma all uppmärksamhet, dock med uteslutande af sådant, som vi tro faller utom vår publikens intresse.

IDUNS HJÄLPREDA.

På enträgen uppmaning från läsekretsen har redaktionen beslutat att återupptaga denna afdelning, och kommer densamma att redigeras med särskild hänsyn till den dyrtid och lifsmedelknapphet, som nu äro rådande i vårt land. Vi äro förvissade att de svenska husmödrarna med glädje skola hälsa denna utvidgning af Iduns innehåll, och redaktionen skall å sin sida sträfva att med sakkunnigas bistånd göra Hjälpredans råd och rön så praktiska, att de bli till effektiv nytta för hem och hushåll.

DE ALLMÄNNYTTIGA OCH NOJESAFDELNINGARNA

såsom *Iduns köksalmanacka*, redigerad af *Elisabeth Östman-Sundstrand*, *Afdelningen för skönhetsvård*, redigerad af *Kerstin Wenström*, *Iduns Schackspelt*, redigerad af *G. S. Nyberg*, *Tidsfördrif* och *Frågor och Svar* komma fortfarande att införas. Detsamma blir förhållandet med *Iduns modeafdelning*, där illustrerade och sakrikt hållna modekåserier, författade af fru *Hilda Sachs*, skola inflyta.

TILL FOLJD

af de på alla områden oerhördt stegrade omkostnaderna, särskildt för papper, kljchéer och tryck, äro prisen för Iduns olika upplagor tillsvidare sålunda fixerade:

Idun, uppl. B, med julnumret: Helt år 10:50 1:sta halfåret 5:20, 2:dra halfåret 5:80, ett kvartal 2:60, 4:de kvartalet 3:25.

Idun, uppl. A utan julnummer: Helt år 10:—, halft år 5:20, ett kvartal 2:60 *Idun* uppl. C, *Praktuppl.*, med julnummer: Helt år 14:—, halft år 7:25, ett kvartal 3:75.

Lösnummerpris tillsvidare 20 öre.

ligare. Plötsligt hade hela världen blifvit annorlunda. Plötsligt lefde hon i en blomsterträdgård, plötsligt såg hennes man åter på henne som för tjugoåra år sedan. Plötsligt ägde hon åter sina barn...

Hon tillfrisknade och flyttades från sjukhuset till ett landthus i S:t Veit.

Då hon för första gången låg ute på verandan i sin sjukstol och med den tillfrisknandes tacksamma själ inandades wiensskogarnas härliga luft, sade hofrådet leende: "När du blifvit fullkomligt återställd då ställa vi till fest här, och du måste dansa en vals med mig!"...

En stor olycka är en stor lycka, själsskakningar äro renande och hälsosamma.

Ann-Maries tyllklänning.

Af Anna Wall.

BJUDEN PÅ BAL! PÅ KADETTBAL! ANN-MARIE for rundt i rummen och ut i köket med uppknäppt kapp och skinnmössan på nacken. — Hvar var faster? Hvar höll hon hus? Och Tilda då? Fanns det ingen människa hemma, ingen att anförtro den stora nyheten åt. — Om det bara inte varit så brådtom med klänningen; alla tyllryschon skulle sys och sättas fast, och balen var redan i morgon. —

Så väl att hon stött på kadetten i Kungsträdgården! Så innerligt väl! Han hade ju skrivit fel adress, så brevet var på villovägar. Hon kunde rent af gått miste om en kadettbal. Tänk!

Här blef hon ett ögonblick stående midt på golfvet. Men så måste hon fram till en spegel och se efter hur hon tagit sig ut när han mötte henne. — Jo, jag tackar jag, så håret stod! Det är åtminstone väl, när det lockar sig. Skulle bara fattas, att det varit spikraka, tunna testar allt det där slarvet, som nu stod likt ett guldburr om ansiktet på henne!

Hon böjde sig närmare glaset. — Det är ändå härligt att vara sexton år, man får att ses på nära håll, hur nära som helst; inga skavanker, bara mjuk, dunig, strålande ungdom.

Hade han sett, hur glad hon blef, tro? En sådan fråga? — Hon måste skratta ut sig själf. — Han var väl inte blind heller. Glädjen storskrek ju ur ögonen på henne. Usch, så förargligt! Så förargligt! Tänk om hon sett likgiltig ut. Det hade varit stort — att — likgiltigt — mottaga — inbjuda — till — en — kadettbal! Skulle hon någonsin komma därhän, någonsin stiga till en sådan höjd af världsvan behärskning? Nå, det fick man se. Nu var det inte tid att grubbla öfver framtidsfrågor. Klänningen var det. — Faster hade bestämt lagt ner den i bukiga byrån. Ann-Marie föll på knä framför möbelen i fråga och drog försiktigt upp mellersta lådan. Jo, bevars, där låg den fint och finurligt inlindad i ett rent lakan. Just likt faster Elisabeth. — Ann-Marie fick upp hela härligheten på sängen. — Nej, så vackert! Hon nästan miste andan vid åsynen af all den pösande skära tyllen och det gnistrande sidenet. Att den var så vacker hade hon glömt. Hon nöp i tyllen och strök öfver sidenet, och det drog ett rosafärgadt skimmer öfver hela flickan ända upp till härfästet och långt ner på halsen, — ett återsken af allt det skära kanske eller fröjd öfver det eller båda delarna i förening.

Ingen på hela balen skulle ha en vackrare klänning. Faster Elisabeth var skicklig, hon kunde allt hvad hon tog sig för, och älskade allt arbete, hon fick för händer! Sin målning mest förstås, sina kära miniatyrer. De första åren hade Ann-Marie fått sitta modell åt henne, men nu behöfdes det inte längre, nu hade faster Elisabeth fått sitt namn innöft i allmänna medvetandet och hade fullt upp med beställningar. Det var roligt ändå att nå fram till slut, sedan man sträfvat och arbetat och försakat så länge. Ann-Marie hade hon också haft att dra på. Det kändes allt härligt efter så många års sträfsamt arbete!

Men hvad gjorde hon ute så länge nu, — så evigt olidligt länge? Och Tilda se'n! När skulle man få middag på det här sättet och någonsin få börja med klänningen?!

Ann-Marie gick fram och tillbaka genom alla tre rummen, fram och tillbaka. Hon kunde inte taga sig för med någonting, inte så mycket som duka eller göra upp eld eller träda på en nål. —

Ändligen! Det knäppte till i patentlåset; dörren gick upp; det var faster Elisabeth som kom.

Ann-Marie flög emot henne med utbredda armar: "En kadettbal, kan du tänka dig! Jag är bjuden på kadettbal. Och klänningen! — Vi få sitta uppe hela natten. — Den måste bli färdig." Orden skuffade huller om buller öfver läpparna på henne.

Faster Elisabeth log litet och drog djupt efter andan. "Jo, du är god, du! Vi få väl försöka," sade hon. Och Ann-Marie märkte inte att rösten var sig olik; — det var den kanske inte heller. — Hon slog bara strax ned på det förhatliga ordet "försöka". Här var inte fråga om att försöka, det måste gå!

I sin ifver började hon påsa af faster Elisabeth både boa och kapp, och hon sträckte sig på lå för att nå hatten också, men det gick inte.

"Lilla mamsell är för kort i rocken," sade faster. Och det var ett sant ord. Faster Elisabeth var ställig och lång, Ann-Marie var ett riktigt litet ingenting bredvid henne. Och faster var vacker också med sitt askblonda, släta hår och sina mörka ögon, med den lilla munnen som var tyst och beslutsam och den jämna ljuflika hyn — ännu för några veckor sedan frisk och skär som en tjugoåring. Kanske att ögonen i dag voro en skiftning mörkare än vanligt och blicken mera inåtvändt allvarlig. Det är möjligt; Ann-Marie märkte det i alla händelser inte. Hon fick just till sin glädje

höra att ringarna började slamra ute i spiseln. Tilda var alltså hemkommen hon också. Ann-Marie måste iväg ut i köket och skynda på henne dukliga tag.

Men Tilda var tråkig. "Ja, ja, javisst!" gaf hon bara till svar på hvad det så vara månne, och dessemellan snodde hon rundt i ansiktet på sig ömsom med handen och ömsom med förklädet. Man blef inte klok på, om hon grät eller svetfades. Ann-Marie tog för gifvet det senare, så tjock som Tilda var — och hon kände sig kränkt och kunde våga sitt lillfinger på att gumman inte uppfattat så mycket som ordet kadettbal en gång. Konstigt hvad somliga människor ha liten känsla för det som är fest och fröjd här i världen! — Då var faster bättre. Hon kunde höra på och förstå en och vara treflig. Och höra fick hon! Ann-Marie var oufrörlig att prata och berätta. Faster Elisabeth fick hela hennes sammanträffande med kadetten till lufs in i minsta enskildhet; hur de hälsat och hur de gått, och hvad han sagt, och hvad hon svarat. Man skall veta att det var viktigt allsammans. Och faster Elisabeth inflikade ett litet spefullt skämt här och hvar som hon alltid brukade.

Inte märkte Ann-Marie hur trögt det under tiden gick för henne att få ner sin enda köttbulle. Ann-Marie hade god aptit, hon, det var ingen räkning på hur många köttbullar och potatisar hon mosade i sig, allt under det hon pratade och skrattade, härmade och berättade.

Men när Tilda skulle laga bort fallriken efter plättarna, som ändå var fröken Elisabeths älskingsrätt, och såg halfva portionen liggga kvar under gaffeln, kunde gumman inte hålla sig längre. Hon snyftade till så det sade kluck i henne. Både faster Elisabeth och Ann-Marie sågo ofrivilligt upp, och faster sträckte ut handen och klapade Tilda på armen.

Hvad var det med Tilda? — Ann-Marie hade för ett ögonblick blifvit hejdad i sin svada. Hade det hänt henne något? Visste faster Elisabeth?

Men faster skakade på hufvudet: "Alla kan ju inte vara bjudna på kadettbal," tyckte hon.

"Fy, så elak du är, faster!" Ann-Marie visste inte först om hon skulle bli stött eller skratta, men så skrattade hon, det låg mest för henne.

I dag var föresten allting roligt. Så fort Tilda bara fått afdukadt, skulle det sys. Matbordet var bästa arbetsbordet. Där hade man plats att lägga ut tyllen och klippa de långa remsorna, som skulle rynkas och sys. Hej! Hvad det måste gå undan. Faster gjorde det mesta naturligtvis, men hon pratade också minst. På Ann-Marie stod mun inte stilla i två minuter.

Det var roligt att lefva, det var roligt! Och Stockholm var förtjusande. Ann-Marie brydde sig inte alls om att resa till Italien längre, som faster och hon kommit öfverens att göra så fort besparingarna räckte.

"Hvad ska vi i Italien att göra, när här är så förtjusande," tyckte hon.

"Vi komma kanske inte dit heller," sade faster. Och inte tänkte Ann-Marie på om det låg saknad i rösten.

"Nej, nog kan du använda alla de myckna pengarna roligare," sade hon.

"Till bosättning åt lilla madamen, kanske," retades faster.

"Å fyl! Fy så stygg du är!" Ann-Marie for upp och skulle ruska faster. Riktigt ruska ur henne spefullheten. Men då sträckte faster Elisabeth afvärjande ut båda händerna.

"Nej, rör mig inte," sade hon. Det kom kort och hastigt med ett tonfall som skrämde Ann-Marie.

"Är faster sjuk? Har faster ondt?" utbrast hon förskräckt. För ett ögonblick snuddade något isande och mörkt förbi hennes rörliga inbillning, men det försvann lika fort.

"En sådan hoppetossa du är," fortsatte faster Elisabeth lugnt med sin vanliga röst. "Tänk om du ruskat till så jag fått nälen i fingret och satt en blodfläck på klänningen."

Strax var Ann-Marie inne i den tankegången. — Hvad hade det gjort. En liten, lifen rispall Visste inte faster hvad det betydde? Förälskelse, förälskelse. De kunde väl gärna förälska sig i henne — hela raden med små kadetter.

Hon höll ut kjolen och kastade sig springande in i en baklängespolka. Allt raskare och raskare snurrade hon, tills andan fröt, och hon föll ner på en stol yr och andfädd och skrattande.

Nej, nu måste hon arbeta igen! Det borde hon egenligen gjort hela tiden, tyckte faster. —

Och så ändligen — långt fram på natten — fästes det sista ryschet på den sista volangen.

Där hängde den pösande kjolen i takkronan och Ann-Marie gick rundt omkring härligheten med knäppta händer och ögonen runda af sömn och beundran.

"Hur vacker är den fro!" vände hon sig vädjande till faster Elisabeth. — Men, så faster såg ut! Aldrig så många sköna klänningar skulle

Ellen Tretow.

Den som vill skriva en historia om svenska prästfruar, skulle helt säkert finna mycket att säga om nyligen aflidna fru Ellen Tretow, maka till kyrkoherde A. Th. Tretow i Karlshamn. Det var en ovanligt rikt utrustad personlighet, som med fru Tretow gick bort, och ortspresen genljöd af uppriktig sorg och saknad vid hennes frånfalle. Född i Karshamns prästgård den 23 mars 1852 af prosten Westdahl och hans maka, grefvinnan Paulina Cronhielm af Flosta, var hon som barn solstrålen i detta hem och därifrån spridde hon också ljus i sin lefnads afton. Fru Tretow var oufrörlig i att verka det goda, och spären af hennes verksamhet vittna om henne. Ordförande i K. F. U. K. från dess början i Karlshamn blef hon också den ledande i Kvinnornas Uppbåd, då den bildades. Hon har bland mycket annat som hon verkade för äfven tagit initiativet till upprättande af sjömanshemmet i Karlshamn. Sina skiffande erfarenheter har hon gifvit litterär form i en samling minnesteckningar med titeln "Ur svarta lådan", af hvilka en del utkom för några år sedan och den andra torde vara färdig i dagarna.

inte förmått kasta något rosenskimmer öfver henne; ansiktet var gult som vax, och skinnet stramad vid fanningarna.

"Men faster, du är trött, förskräckligt trött!" Ann-Marie hade rakt inte haft tid att se det förut.

"Ja, visst är man trött, men nu är det också tid att lägga sig," sade faster. Och hon kunde aldrig hittat på att säga något mer lugnande. Det kom Ann-Marie att känna efter själf. Och hon var också trött, upptäckte hon. Det gällde bara att komma i säng då, och sofva på sina lagrar. Hon var strax ifärd med afklädningen. Och det dröjde inte många minuter, förrän hon kröp ner i sin bädd och med en sista förälskad blick på kjolen i taket halfsofvande lullade något om, hur förtjusande den var och att faster måste hvila upp sig ordentligt. Så föllo ögonlocken igen på henne; sömnen är ingen nödbedd gäst hos en sådan där ungdom.

Den, som också sof var Tilda. Men hon klastade sig oroligt af och an, ömsom snarkande, ömsom snyftande, ibland pratande långa ramсор i sömnen. Det var väl dagens sinnesrörelser som dansade genom hjärnan på henne. An stod hon på vakt utanför doktors port och såg fröken Elisabeth komma ut med dödsdomen tydligt skriven i ögonen och då stönade hon högt och slog med armarna som i maktlös protest.

An var hon långt tillbaka i tiden. Det kom ett bref med sorgkanter. Fröken Elisabeth bröt det, och sade att de skulle skaffa en fältsång, som kunde skjutas ihop och stå i garderoben om da-

garna. Hvad hjälpte det att Tilda stretade emot. Den, som varit klok nog att inte skaffa egna barn till världen, kunde också slippa andras, tyckte hon. — Hon stönade och slog med armarna, men hvad hjälpte det. En maktlös protest bara. Och fröken Elisabeth åt sig inte mätt! Hon såg att hon inte åt sig mätt bara stretade och arbetade för den där gökungen. Men hvad hjälpte det att förarga sig; nu jagade drömmen vidare. Tilda stod het i synen och vek det fläckiga på förklädet åt sidan så godt hon kunde, men alltid kom fläckarna fram igen; hon vek och vek och neg och stöpte ljus, så hon trodde aldrig hon skulle komma upp på raka ben igen utan bli sittande nere vid golfvet. Det var kronprinsen själf, som ville tala med fröken om en beställning.

"Att Tilda inte sprack," sade fröken.

Men det gjorde hon. Det skrällde till i hufvudet på henne; hon for upp i bädden; — det var väckarklockan som ringde! Gud tröste mig, hvad har hänt, var hennes första ångestfulla yrvakna tanke. Men inte väl hade hon benen ur sängen, förrän hon visste det. Och sedan gick hon omkring och grät öfver sina sysslor hela dagen. Fröken Elisabeth kunde bli rent utom sig att se henne, men hon nådes ingenting säga. Kärleken tar sig så olika uttryck; och behärska sig kunna inte alla. —

På kvällen skulle Ann-Marie på bal. När hon var klädd tänkte faster ljusen i kronan för att få belysning på henne, och så fick hon vända sig rundt midt på golfvet, så den lätta, rynkiga kjolen gungade omkring henne. Hon var skärt i skärt hela flickan med mjuka öfvergångar; en frisk, halfutslagen vildros för att nöta på en gammal god liknelse.

Faster Elisabeth insöp begärligt allt det ungdomsfriska färgfagra. Ann-Marie var ju så godt som hennes eget barn; hon var silot öfver henne, rädd om henne. — Och hon såg och såg tills det skymde för ögonen på henne och hon fick brådtom att få iväg flickan.

Nu fick det vara nog med förevisning. Kappa och bottiner på. Så där ja. Hon hade väl allt hvad hon skulle: — "Näsduk? Handskar? Solfjäder?" Ann-Marie nickade — "ja då, ja då!" Hon begärde inte bättre än att komma fort iväg. Skratfande och vinkande skuttade hon utför trappan och faster sade: "Ivi, ivi!" efter henne för säkerhets skull — hon kanske fått "sitta" annars. —

När Ann-Marie sedan kom hem med det skära tylllifvet brokigt af blommor och kottiljongsband med ögonen ännu bländade af ljus och örnen genljudande af dansmusik och gossaktigt förälskade tonfall, fladdrade hon som vanligt ner på faster Elisabeths sängkant. Hon hade så mycket att berätta. Faster ville väl höra, fastän det var sent?

Men faster Elisabeth skakade på hufvudet: "inte i natt". Hon hade för ondt. Hon ville att Ann-Marie kom fort i säng bara, så ljuset blef släckt, hon var rädd att röja sig annars. Och hon nådes väl inte höra Ann-Maries kvitter förvandlas i snyffningar; var kanske rädd också, instinktligt och omedvetet, att djupt i sextonåringens ögon bakom tårarna mötas af oförstående, af en egoistisk och ung glädje öfver lifvet, som endast åren skulle dämpa.

"Sof du!" sade hon. Och Ann-Marie sof. Faster Elisabeth låg med vidöppna ögon och lyssnade till de jämna andetag. Så skar det till i bröstet på henne igen, skarpt och svidande, så hon måste sätta sig upp i sängen och pressa lakonet hårdt mot läpparna för att inte skrika af smärta. "Gud, Gud!" tårarna runno heta ner öfver kinderna på henne. Hvad frågade den fasansfulla sjukdomen efter att hon var ung ännu, hade många år kvar till fyrtio. Hvad frågade den efter att hon kämpat och sträfvat hela sitt lif och först nu nått fram till skicklighet i sitt arbete, till människors erkännande, till ett hägrande välstånd. När plågorna saktade af, sjönk hon tillbaka mot kuddarna igen. Det lönade inte att kämpa emot. Hon måste in i det bara, böja sig under det, tåla det. Å, Gud, Gud! Hon bad inte. Hon bara grep fast om Hans namn, som om det enda i världsalltet. Hon sade det högt för sig själf gång på gång tills Ann-Marie spratt upp ur sömnen med ett yrkade: "Var det något, faster?"

"Nej, sof du," kom det till svar. Och Ann-Marie sof. Hon dansade polka i sömnen i skär tyllklänning och förvred obarmhärtigt hufvudet på alla Stockholms kadetter.

Få veckor senare var faster Elisabeth borta och Ann-Marie klädd i svart. Hon slog snyftande armarna om Tilda och grät så hon skakade. Men det var vår ute och vår inom henne. Tårarna forkade snart.

Hon kom i ny omgifning. Andra släktingar togo hand om henne och redan tidigt på sommaren hade hvarje återstod af sorgsna tankar drunknat i en första, svärmande förälskelses häftiga ebb och flod.

EN KORSRIDDARES SÅNG.

Dikt af ALBERT HENNING.

JAG DRÖMDE BORT I RO MIN DAG
på enslig borg vid trastens slag.
Jag lyssnade till böljans gång
mot klippans fot och vindens sång,
och snabbt som vårens tid förgår,
förrann min ungdoms år.

Men mig ock nådde tidens röst.
Jag drog åstad i stormig höst.
Mitt lif blef kamp. Jag vardt en ann.
Ur mödan växte opp en man,
och mannen slog på trots ihjäl
all vekhet i sin själ.

Men ack, den is han lagt som värn
kring hjärtat under brynjans järn,
den smälte ned, i tö den gick
för glansen i en solig blick
den dag, då på en sydlig våg
jag hennes skönhet såg.

Hon blef mitt lif, hon blef mitt allt,
en sagans lefvande gestalt.
Där hon gick fram, hvarhelst hon
fanns,
blef jorden grön, fick rymden glans.
I hennes ögon speglad låg
den hela värld jag såg.

Jag glömde saracen och strid.
Jag glömde hem, jag glömde tid,
och dröjde kvar på fjärran strand,
en främling ståds i hennes land,
hur länge, ej min tanke vet,
ty tid blef evighet.

Jag smyckade ett drottninghår
med diadem af tår vid tår.
Jag bredde, där hon skulle gå,
min stolthet, stolt att den försmå,
och skänkte bort till tidsfördrif
min hela värld, mitt lif.

Hon log i vemod, sval och öm,
ty kärlek, född af mycken dröm,
förmår att lysa opp jämväl,
om flyktigt ock, en dunkel själ
och är ändå ett ting af glans
i hyllningskronans krans.

Ty fastän ljuf som skuggan sval
af palmerna i Arnos dal,
hon var ej den, som skrifvet stod
i hennes ögas ljusklenod,
ej den, som höjde stolt sin färd
mot solens, rymdens värld.

I hafvet af min längtans brus
hon klippan var i frostkallt ljus,
som, hur än bränningsvågen slår,
orubbligt, jordförankrad står,
och intet anar, intet vet
om blå oändlighet.

I ljuset af min längtans sken
hon fick en glans af ädelsten,
men stenen bar en rest af slagg,
som icke smalt för tårars dag,
och ej slets ut ur ädel form
af all min längtans storm.

Och därför vill med kufvad harm
jag sluta smärtan i min barm
och knyta handen kring mitt svärd
att åter bli Guds misskund värd
och glömma inför strid och död
det största lifvet bjöd.

Jag offrat allt som offras kan,
och därför blygs jag ej som man.
Jag ödslat, ödslat mina år,
men där står glans i deras spår,
Mer fåvitskt mången man fördrömt
ett lif, som mildt blef dömdt.

I HURU STOR UTSTRÄCKNING BEHÖFVER
ett hushåll på 5 å 6 personer proviantera för den-
na vinter af t. ex. fläsk och kött? Och hur skall
förrådet lämpligen förvaras? Detta är en fråga,
som vi här nedan skola söka besvara.

Det torde få anses klokt att förse sig med en
half, till och med en hel gris, vägande 70-80
kg., en eller två oxbringor, en half bakdel af ox-
eller särskilda smärre partier oxkött samt ett,
två eller tre lamm, allt efter råd och lägenhet.
Några stora feta oxtungor äro också bra att
kunna taga till, de kunna konserveras på bur-
kar, salta eller färska till kokning och stekning
— en oxtunga ger en relativt billig köttbit, då
man kan få dem för kr. 2,75 eller 3,00.

Vid inköp af fläsk, tillses att svålen är tunn
och hvit samt att grisen f. ö. är väl skållad.
Grisen klyfves först längst med ryggraden. Där-
efter afhugges hufvud och fötter samt skinkor-
na. De senare torde i allmänhet beredas till
rökning. För att göra dem mer hållbara är det
bra att före nedsaltningen skära ut benen, och
därefter hårdt rulla ihop och med starkt segel-
garn binda om fläsket. Efter att ha legat i salt-
laken 6-8 veckor, läggas skinkorna i ett stort
fat och påhålles kokande vatten, hvare de få
kallna, läggas att rinna väl af innan de skickas
till rökning. Sedermera kunna de förvaras i en
fjärding eller låda bland färskt enris; eller be-
strykes den del, som ej skyddas af svål med en
gröfläkande blandning af vispad ägghvita, salt
och starkpeppar till skydd mot mögel, kunna där-
efter upphängas fritt i källartaket. De utskurna
benen användes färska eller saltade till ärter,
kål, tisdags-soppa eller rotmos. Fötterna kokas,
användas färska (i gelé eller griljerade) eller ned-
läggas i sallake. Befriade från de större be-
nen, kunna de äfven packas på konservglas och
steriliseras. Det i vatten urdragna hufvudet ko-
kas jämte något bukfläsk, svålar o. d. samt skä-
res jämte litet kalkkött till sylta. Denna kan stoppas
i vida fjelster, bäst en s. k. botten, kokas och
pressas mellan ett par skärbräden, eller blandas
helt enkelt med litet af spadet och fylles i en
form. Kan på detta sätt äfven läggas på kon-
servglas, helst s. k. stjälpglas, och steriliseras. I
spadet efter syltfläsket kan kokas kross- eller
korngrön till korf. Till denna användes då äfven
en del af lefvern, i annat fall till finare lefverkorf
eller pastej. Hufvudet kan äfven saltas och rö-
kas. Den s. k. sviren eller halsstycket saltas för
att begagnas kokt, utmärkt som kallskuret till
potatismos, stufvad grön- eller rödkål, bruna bö-

Ett kapitel för husmödrar.

Våra vinterförråd och deras förvaring.

nor, ärter eller mackaroni. Läggarne nedsaltas,
äfven sidfläsket, hvaraf en del kan rökas och
användas till Bacon, en del torkas för att serve-
ras med skuren gräslök och gräddes, hvilket
många anse som en delikatess. De små fileterna
stekas färska och steriliseras. Kottletterna kunna
skäras ut, därvid de stora benen, som taga för
mycken plats i burkarne, bortskäras, kryddas
och stekas ett par minuter på bägge sidor. Dan-
nan vispas ur med buljong eller vatten, som slås
öfver kottletterna i burken. Refbensspiellen ste-
kas färska, kunna då konserveras, eller ingnidas
de med salt, salpeter och socker samt läggas
i saltlake, böra dock ej gömmas länge, emedan
de i så fall behöfva grundligt urvattnas. Af fläsk-
kött kan äfven användas en del till små frikadel-
ler, köttbullar, kåldolmar m. m. för konserve-
ring. De förra kokas i svag buljong eller vatten,
som silas och slås öfver, de öfriga färdigstekas.

Äfven kan man koka à la daube på fläskharen,
kottletterna eller bogfläsket, detta sker som van-
ligt med kryddor, men bör köttet ej bli för löst,
skäres i vackra bitar innan det nedlägges; spa-
det skummas noga från allt fett, klaras och slås
öfver köttet. Att koka några kalbfen eller en
kallfägg med fläsket är bra, eljest kan tillsättas
litet af det geléartade spadet, hvare grisfötterna
kokat. Klarningen tillgår på så sätt att det silade
spadet värmes och då det kokar, ivispas ett par
äggwhitor, först lätt uppslagna och blandade med
en matsked ättika; får koka 2 å 3 minuter, hvar-
efter kastrullen med lock öfver ställes åt sidan
under ¼ timme. Silas åter innan det slås öfver
köttet i burkarne. S. k. stjälpglas lämpa sig bäst
för ändamålet. Bogfläsket saltas eller användes
till fläskkorf eller jämte nötkött till kött- och po-
tatismos. Späcket användes till korf, hvad som
blir öfver nedsaltas eller nedsmältes jämte istret.
Vill man konservera korf, gnides den först som
vanligt med salt, socker och obetydligt salpe-
ter (för färgens skull användes af den senare,
men fläskkorf blir gärna hård däraf, hvarför ej
bör tagas mycket), lägges i ett fat med litet salt
48 timmar, strykes upp hvarefter man sticker i
den här och hvar med en gaffel för att den vid
kokningen ej skall spricka sönder. Läggas i ko-
kande vatten med starkpeppar och lagerbärs-
blad, får koka 15 minuter, hvarefter den ned-
lägges i burkar jämte spad. Dessa kokas en tim-
me vid 100 gr. C. Har man ej konservglas, kan

den bevaras rätt länge i vanliga burkar af glas,
porslin eller lera, om spad påhålles så att det
står öfver samt på detta en del flott, så att en
botten bildas, dock erfordras därvid mera salt.
Köttbullar och kåldolmar liksom kalops, roulader
och dylikt kunna likaledes rätt länge bevaras
under en skyddande flottyrkaka, om man dispo-
nerar kallt förvaringsrum.

Njurarna kunna stekas i kastrull eller tagas
de till grynkorfven jämte en spädkalflever om
man på annat sätt begagnar svinlefvern. Blodet
till blodpudding och palt.

Alla rester af ister, späck och flott tillvara-
tagas noga för att sammansmältas till flottyr. Istret
sönderskåres smått och urdrages en dag eller natt
i vatten innan det smältes. Rester af plockistret
och hvad eljest ej kan anses matnyttigt tillvara-
tagas för såpkokning. Grefvarna efter det smälta
istret (dessa förvaras med salt öfver och väl
öfverbundet i smärre burkar) stekas med potatis
och äpplen eller lök. Tillsatt brynt lök, peppar
och salt, är smält ister förträffligt som ersätt-
ning för smör till bröd.

Af oxkött — kan man ej komma öfver pri-
ma oxkött, kan man åtminstone få något ungt
nötkött, af gamla dragare och kor erhålles ett
segt kött; köttet bör ha frisk högröd färg, talgen
skall vara gulvitt, ej gul — nedsaltas lämpligen
bringa (som i nödfall kan vattnas ur och bega-
nas som pepparrotskött), de s. k. saltrullarne och
ytterlära. Fileterna eller innerhararna kunna stekas
hela, konserveras eller förvaras under smör- eller
flottyrbotten med salt. Ytterfileterna passa till
roulader, oxhjärpar, biff o. d. Rostbiffen, d. v. s.
den engelska eller fransyskan, är naturligtvis
bäst att få använda som färsk, 8-14 dagar kan
den godt hänga vid låg temperatur, kanske något
längre om förvaringsrummet tillåter. Stekt, kan
den ju ytterligare någon tid förvaras, äfven sku-
ren och nedlagd på konservglas. Passar för öf-
rigt liksom innanläret till oxhjärpar, roulader, ka-
lops, köttbullar o. s. v., men äfven att saltas och
rökas. Kan äfven nedläggas som surstek och
håller sig sålunda ganska länge, helst om ättika
(och svagdricka eller vatten) först kokas upp;
eller inkokas däraf "kardinalkött". Härtill spä-
kas köttstyckena med späckstrimlor, doppade i
salt och peppar, samt nedläggas under ett dygn i
en blandning af 1 del stark ättika och 2 delar
vatten, några bitar krossad ingefära, peppar,
några lagerbärsblad, salt och en stor matsked
sirup. Alltsammans lägges därefter i en gryta
med tätt tillslutande lock, hvilket igenslutes med

rågmjöldeg. Får koka 3 timmar. Köttet förvaras därefter i en kruka med spadet öfver och väl öfverbundet. Utmärkt med skarpsås och garneradt med hårdkokta ägg, rödbetor eller gurkor. Slagsidan kan saltas eller och ingnidas med salt, peppar och lök samt hoprullas och knyts om med snören, ingnidas med salt, socker och salpeter, får ligga ett par dygn, kan sedan kokas och läggas i press och därefter i det späd, hvori det kokat; användes kallt, skuret i skivfor.

Läggarne, alla ben och senor kokas jämte diverse rötter till buljong; vill man tillägga en halsbit, så mycket bättre. Bör koka sakt och länge, helst en hel dag då man samtidigt kan baka, torka skorpor o. d. Silas upp i ett stort fat. Följande dag aflyftes flottytren — omsmält med ister eller annat fläskflott blir den en utmärkt flottyr — och buljongen slås varsamt, så att intet af det på botten samlade grumset medföljer, i en kittel att koka en stund, skummas och kan nu hällas på buteljer af tjockt glas. Dessa korkas löst och korkarne öfverbindas, sättas i inkokningsapparat och steriliseras $\frac{3}{4}$ timme vid 100 gr. C. Då flaskorna något afsvafna, upptagas de, korkarne nedslås och hartsas. Förvarade på kallt och torrt ställe, hålla de sig länge. Allt kött skrapas af benen genast efter kokningen, sedan de afkokats ytterligare en gång till efterbuljong, som under de närmaste dagarne konsumeras till olika soppor. Köttet hackas till s. k. hacksylta, blandas med salt, peppar och litet efterbuljong samt slås i form att stelna, eller användas det till kroketter, pytt o. s. v.

Kalkkött kan konserveras i form af stek, frikassé, kotletter, kalkkyckling, frikadeller, wienerschnitzel m. m. Benen borttagas i så fall. Läggas och ben behandlas som föregående, om kalbuljong och oxbuljong vid omkokning blandas, får man en förträfflig buljong till konservering. Kalkköttet kan blandas i press-syltan af grishufvudet eller som ofvan.

Lammkött bör väl hufvudsakligen saltas ned, men intet hindrar att äfven konservera t. ex. kotletter däraf. Af köttet kan till och med göras små köttbullar och en slags korf trent farkött, ungefär hälften färtlåg, kokt rifven potatis, kryddor och mjölk, som ganska mycket användes på Gotland, då det om höstarne slaktas flere får i hushållen. Äfven till frikassé kan kött här af inkokas, men lägges på burkarne endast med det från fett afskummade spadet, mjöl bör ej tillsättas. Slaget bestros med peppar, lök och salt, hoprullas och ombindes samt gnides med kryddor som vanligt, saltas några dagar, kokas och pressas.

Befräffande nedsaltning är detta utan tvifvel ett effektivt sätt att förvara både fläsk och kött, men det fordrar omsorg och tillsyn. Först och främst böra kärnen vara noga rengjorda; om sådana af trä begagnas, tvättas och borstas de samt sköljas med sodalösning, hvarefter de få stå ett dygn med enlag, d. v. s. i kärlet lägges afrepadt enris och därpå slås kokande vatten. Lika viktigt är att förvaringsrummet är kallt, torrt och försedt med ventil eller lufffönster. Det duger ej att förvara fläsk eller kött på vindskontor eller i ett skafferi intill eldade rum, utan måste det ske i en god källare. Säkrast är att utskära alla ben, ty invid dessa är det fläsket först skämmes, men det måste i så fall ske försiktigt, så att köttet ej sönderskäres mer än nödvändigt. Skinkor och annat fläsk eller kött, som skall användas inom 7 à 8 veckor, ingnides noga med en blandning af salt, pudersocker och salpeter — till $\frac{1}{2}$ liter salt beräknas ungefär 200 gr. socker och 50 gr. salpeter. Under tre dagar gnides det och vändes i den lake som därunder bildas, därefter nedlägges det i en kall lake af till 20 l. vatten, 4 kg. groft salt, 500 gr. pudersocker och 200 gr. salpeter. Vattnet kokas med saltet och skummas väl, därefter med det öfriga tills detta smält. Laken måste emellanåt ses till och, om den ej längre synes klar, kokas om och åter påhällas kall. Samma lake till korf. För längre tids förvaring går man till väga som följer: Fläsk eller kött ingnides som ofvan, särskildt invid benen, eller där de bortskurits, strör man rikligt med salt. Nedpackas följande dag tätt, så att inga hålur eller tomrum uppstå i köttkaret, därvid rikligt med groft salt strös i botten och mellan hvarje hvarf. Därefter kokas stark lake, 1 l. salt till hvarje l. vatten, hvilken påhälls kall, säkrast dagen efter det den kokas. Köttet förses under de första dagarna med en lätt präss, så att det hålles nere under laken, därefter en något tyngre sådan. Har man ej så många kärll, att hvarje sort

GOTTFRID LARSSONS ARBETAREN som i dagarna affäcks i Sabbatsbergsparken. Tillkommen på initiativ af Föreningen för Stockholms prydnade med konstverk.

kan nedläggas i sitt särskilda kärll, går det godt an att lägga fläsk tillsammans med ox- och kalkkött, däremot bör farkött ej blandas med annat, emedan det meddelar sin smak däråt. Atminstone en gång i veckan bör köttkaren tillses och laken vid behof omkokas.

I de hushåll där man har stora potatisförråd och där det finns utrymme till torkning o. s. v. kan af en del beredas potatismjöl och potatisgryn. För andra, som måste köpa potatis, torde den däraf kunna behållningen ej bli afsevärd, då man af 15 l. potatis beräknar ungefär 1 kg. mjöl. Det skulle i så fall vara skäl i att endast förse hushållet med ett ringa förråd i väntan på att potatismjölet skall komma ut i handeln, ty det skall väl nu efter en riklig potatisskörd betinga ett förhållandevis rimligt pris. Konsten är eljest icke svår. Potatisen tvättas och sköljes ytterst noga i flere vatten, rifves därefter på rifjärn i ett större fat. Öfver ett annat sådant lägges en här-sikt och häri lägges nu litet i sänder af potatis-

moset och omröres med litet vatten, så att det rinner ned i fatet. Mjölet utgöres af det bottenlager som bildas i fatet. Vattnet afhålles följande dag försiktigt och rent vatten påhålles och omröres med mjölet. Efter några timmar afhålles det åter och ersättes med nytt. På detta sätt tvättas mjölet tills det är alldeles hvitt, då det skäres upp i bitar och lägges att torka på rena skynken, hvilka helst uppbindas mellan stolar, så att de hänga fritt. Genom att sedan sikta mjölet i siktat af olika groflek erhålles mjöl och gryn. Potatismassan kan, om den genast tillvaratages, användas till utdrying af rå- eller kornmjöl vid brödbakning. Till kaffesurrogat är det användbart, om det omsorgsfullt arbetas med mjöl af nyssnämnda slag till en fast deg, som kaflas ut och därefter skäres i små färningar, dessa torkas och rostas som kaffeböner. Potatisdravet ger också ett utmärkt hönsfoder. Af rot- och grönsaker behöfvas morötter, palsternackor, kålrötter, rödbetor, jordärtskockor, selleri, purjo, hvit-, röd- och grön- eller kruskål. Om rötterna äro torra kunna de mycket väl förvaras i lådor utan sand, selleri och purjo i torfströ, kålhufvudena fritt upphängda i källarkädet. Grönkålen (för öfrigt också andra kålsorter) kan med fördel torkas, en del konserveras förväld och hackad på burkar eller buteljer, som steriliseras. Af hvitkål beredes surkål sålunda: de yttre bladen på kålhufvudet bortskäras, likaså det yttersta af stocken, hvarefter kålen kan antingen hyflas eller skäras i mycket fina strimlor eller också skäras och hackas fint, ungefär som stora gryn. Packas tätt och hvarfals med salt (till 12 stora hufvuden beräknas ungefär $\frac{1}{2}$ l. salt, skall kålen ej gömmas, tages mindre salt, då den fortare blir färdig) i en väl rengjord ekbytta och en lätt press pålägges, därefter påhålles litet kallt vatten, så det står några centimeter öfver kålen. Skall den förvaras för längre tid, bör den ej ställas varmt, det vill säga till snabb jäsnings, utan låter man då byttan stå uppe i köket endast till följande dag, då kålen ytterligare packas och stötes med en trästöt, några hela kålblad påläggas så att de väl täcka hela ytan och därpå press. Kan nu flyttas i källaren. Vid kokning tillsättes litet kummin — många ibland denna krydda redan vid inläggningen, men kålen blir därigenom mörk.

Rödkålen är stufvad en förträfflig anrättning tillsammans med färsk stekt skinka, gås, anka o. s. v. Af brysselkål får man ju vintern igenom hvad man behöfver, men kan den nu köpas särskildt billigt, kan man passa på att i lådor inplantera några hela stånd, de hålla sig bra i källaren. Fördelaktigt är att konservera brysselkål på burkar. Likaså grön- eller kruskål, som då äfven hackas fint, kan i så fall läggas äfven på vanliga helbuteljer, hvarefter dessa steriliseras.

Löken är redan nu uppe i höga priser, men torde frampå vintern och till våren bli ännu mycket dyrare. I vissa af Skånes städer, t. ex. Helsingborg, finnas trädgårdsmästarefirmor hvilka sälja betydligt billigare, men vill man rekvrirera från annan ort, bör det ske innan vinterkörden kommer, ty löken tål ej frost. Den förvaras bäst i nätkassar eller grofva linnepåsar i kallt, men frostfritt rum, i varmt rum gror den och skjuter gröna blad.

Slutligen tillåter jag mig påminna om vikten af att ofta tillse förråden af samtliga lifsmedel — inspektera källare, handkammare och skafferi t. ex. en gång i veckan. Fläsk-, kött- och korbyttorna, rökskinkorna, smörförråden (i byttorna eller krukorna bör ständigt stå saltlake öfver smöret), konserväggen, lök, torkade bär och frukt m. m. De senare förvaras vanligen i kassar och påsar, dessa böra emellanåt omskakas; i synnerhet fordrar löken tillsyn, då och då böra sådana lökar, som ej längre kännas riktigt fasta eller som visa benägenhet att gro, genast utplockas för att i första hand användas. Vinterfrukten behöfver också ses till, ty det händer att ett päron eller ett äpple, som erhållit den oansenligaste lilla rispa eller stöt, så småningom får en skänd fläck — det måste då genast aflägnas för att ej smitta de närliggande. Glöm ej heller konservförråden. Det kan ju hända att ett lock kan lossna och då måste burkens innehåll genast omsteriliseras eller förbrukas. Bleckburkar, innehållande hummer, anjovis, sardiner m. m. böra hvar åttonde dag vändas, så att de omväxlande ställas med botten upp, för att ej komma i jäsnings — att så skeft, ser man af att locket eller botten blir hväld, d. v. s. höjer sig.

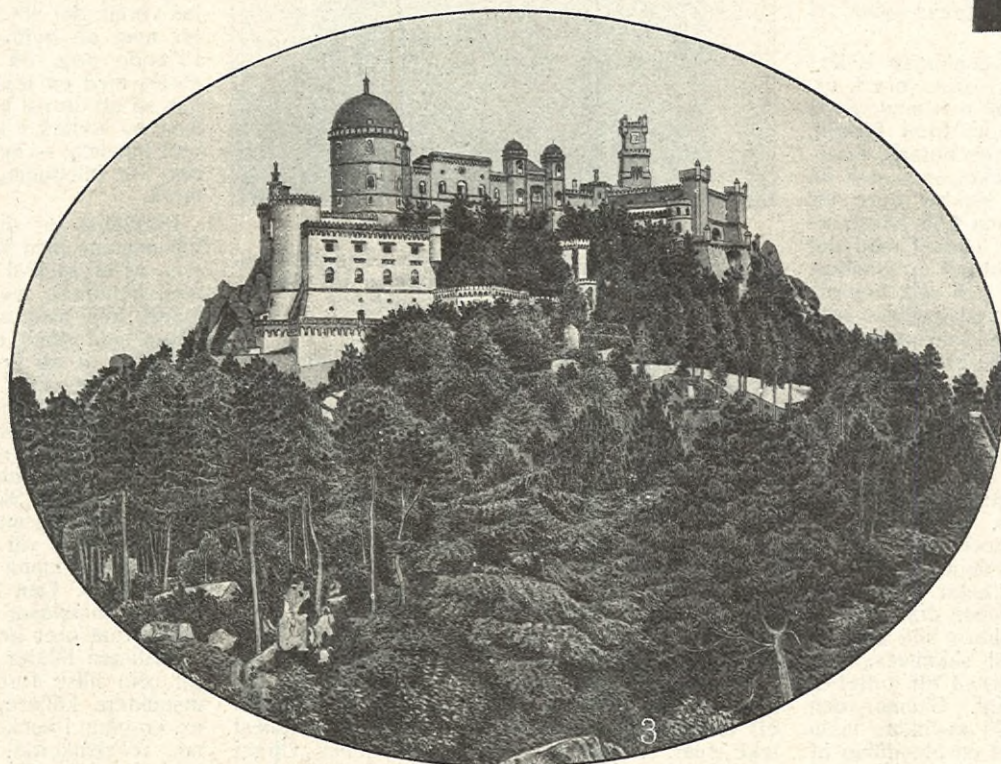

Affäckningen af "Arbetaren". Öfverståhållaren bjuder täckelset falla. O. Ellqvist foto.

SMALANDSFRUN.

❁ Från det revolterande Portugal. ❁

Nyligen bragte telegra-
fen underrättelsen om
en blodig omhvälfning i
Portugal, hvarvid Al-
fonso Costas regering
störtades. Sedan de re-
volutionära besekrat re-
geringstrupperna och
mottagit kabinettet
Costas demissionsansökan
utfärdade de nya makt-
innehafvarne ett mani-
fest, hvare de sade sig ha
gripit till vapen "för att
rädda fäderneslandet

och republiken, som ho-
fades af den usla rege-
ringen, hvilken nästan
uteslutande bestod af
monarkister." — Våra
bilder framställa: 1.
Frihetsavenyn i Lissa-
bon. 2. Alfonso Costa,
den nu störtade rege-
ringschefen. 3. Kungliga
slottet i Cintra utanför
Lissabon. 4. Jeronimus-
klostret i Lissabon. 5.
En ministerboning utan-
för Lissabon.

Från

scenen och estraden.

CYRANO DE BERGERACS grandiosa och klangfulla tirader på glänsande svensk vers, som man inte ofta får höra maken till från scenen, fylla nu afton efter afton Dramatiska teaterns salong med sin berusande musik. Reprisen hade aldrig kunnat komma lämpligare. Samhället befinner sig just nu i ett etiskt sjunkande tillstånd, om man med detta uttryck kan beteckna falheten, cynismen, vinningsbegäret, flackheten den låga lifssynen, som utgöra ögonblickets lifsfaktorer. Cyrano-gestalten är omsusad af renare vindar, hans väsen inrymmer allt hvad vi sakna och undermedvetet längta efter: det öppna heroiska sinnet, lusten till tappra och själförsakande gärningar, förakt för allt lumpet och smått i lifvet, för feighet, dagtingan och skrymteri. Och som krönet på byggnaden af vackra mänskliga egenskaper skimrar hans poetiska geni och hans varma, redbara hjärta. Hur måste vi inte älska en sådan gestalt! Han lyfter oss ur söckendagens gråhet och kyla, hans strålande lyrik omhvälfver oss som en varm ljusflod, hans sprakande gascogniska humor slätar ut vecken i vår panna och kommer oss att le ett annat leende än det torra skratt, med hvilket vi maskera vår inre svikande balans.

Man har här och hvar, af något slags litterärt snobberi förmodligen, sökt underkänna

1. Herr Ivan Hedqvist som Cyrano i E. Rostands heroiska komedi "Cyrano de Bergerac" på Dramatiska teatern. Döds-scenen i femte akten. 2. Herr Oscar Bäckström och fru Ellen Appelberg som Kapten Puff och Lisa Spitsenas i Olof Kexells komedi "Kapten Puff"

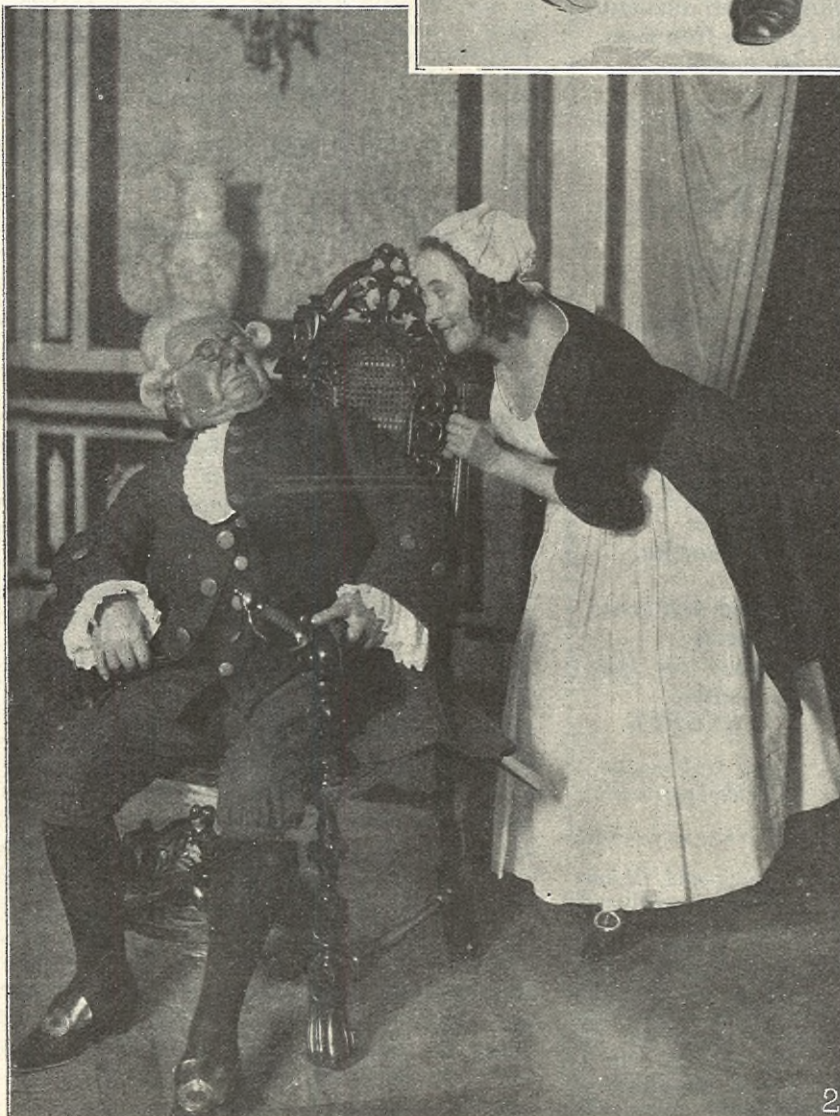

värdet af denna Edvard Rostands ypperliga sceniska dikt, beskyllt den för ihållighet, teater och gud vet hvad. Reprisen af stycket och det intryck den gör på publiken slår ned dessa invändningar. Cyrano de Bergerac är en skapelse af en skald, som visserligen i främsta rummet med sin dikt afsett att förhålliga franskheten i dess bästa och högsta yftringar, men som samtidigt varit så universell, att han kunnat göra sitt verk gällande öfverallt, där det finns hjärtan, som klappa för lifvets positiva makter.

Hr Hedqvist framställer Cyrano-gestalten och hans spel äger både andlig och fysisk storhet. Såväl åt slagskämpen, hvilken gladeligen ställer sig en mot hundra, som åt det varmhjärtade poetgeniet, ger han en resning, där intet fattas i illusionen. Högst när han i den lyriskt sköna balkongscenen och i döds-scenen, där ironi och patos förenas till ett gripande mänskligt ackord. Vid dessa partier i dikten sitter publiken andlöst tyst, betagen lika mycket af skådespelarens som af versens känsloutlösning. Skada att fru Hedberg ej är en fullt tillfredsställande Roxane. Apparitionen äger nog både mjukhet och fågning, men i spelet fattas några droppar rött blod. Den veka betagna Roxane har hon medel att återge, men Roxane i fälliläget, hon, hvars käcka hållning

på Intima teatern. 3. Fröken Naima Wifsstrand som Kejsarinnan Maria Theresia i Leo Fall's operett af samma namn på Oscarsteatern. De båda barnen föreställa prinsessorna Maria Antoinetta och Maria Christina.

Almberg & Preinitz foto.

elektriserar de svultna soldaterna, så att de med hänförelse göra en fana af hennes lilla spefsnåduk och bära framför sig i striden, för denna Roxane saknar hennes temperament uttryck.

Hr Kåge som Christian, älskaren, kunde också ha varit mera till sin fördel. Men det är kanske svårt, när författaren oåterkalleligt slagit honom till en slant.

Mängden af biroller göras flott och iscensättningen är nu som tillförene vacker. —

Åter ett sceniskt jubileum! Denna gång är det herr Oscar Bäckström, hvilken firat sin 40-åriga verksamhet som scenisk artist. Högtidligheten försiggick på Intima teatern. Programmet — ett högst olyckligt valdt program för ett sådant tillfälle — utgjordes af Olof Kexells odrägliga komedi "Kapten Puff eller storprataren" och "Pernillas korta frökentid" af Ludvig Hollberg, hvilken sistnämnda höll på ett totalt fördärfva jubileumsstämningen i den fullsatta salongen. Jubilaren väckte naturligtvis munterhet — hans kapten Puff är ju ett unicum i fråga om tungfärdighet och hans Jeronimus i Holbergsstycket hade också förfjänster — men i öfrigt... Alldeles oafsedt det trefvande och stillösa spelet är "Pernillas korta frökentid" onjutbar för vår tid. Men tack vare att en populär skådespelare skulle hyllas, blef katastrofen förbytt i allmän gammal och en myckenhet kransar och blommor.

Oscarsteaterns senaste program "Kejsarinnan Maria Theresia", musik af Leo Fall, slog lifligt an. Visserligen bjuder inte libretton på vare sig nämnvärd intrig eller kvickhet, men handlingen är fin och underhållande, och musiken verkligt intagande.

Fröken Wifstrand glänsar i kejsarinnans roll, hon spelar och sjunger med ett artisterskap, som hon kanske aldrig gifvit ett mera fulländadt uttryck åt än i denna uppgift, och herrar Ottosson och Niska, hvilka alternera i storherlig Franz' roll, utmärka sig i ädel täflan om den kvinnliga publikens gunst. Operetten har bestått en förnämlig utstyrelse.

Den första konserten af Konserthörsningens Symfonikör blef en afjord framgång, alldestund kören, som omfattar åtskilligt öfver 100 röster, befanns äga en frisk stämklång och redan vara omsorgsfullt sammansjungen, såväl hvad beträffar tempi som nyanseringar. En större körkomposition med orkester, Israels lofsång, af Nathanael Berg inledde programmet. Den har godt om kompakta klangeffekter och vittnar tillfyllst om komponistens musikaliska kunskaper; att ge någon sorts illusion af Israels barns tåg genom Röda hafvet förmådde den dock knappast hos någon än så fantasibegäfvad lyssnare. Men tondikten måste förstås ha ett namn. Betydligt djupare intryck lämnade Brahms' Gesang der Parzen, rik på besjälad ingifvelse som den är, och Cherubinis Requiem, hvilken afslöt konserten, tillhör dessa kyrkomusikens pärlor, som aldrig förlora i andaktsfylld skönhet. ARIEL.

Stenografien o. kvinnorna.

DÄ VI NU HELT NYLIGEN FIRAT 100-ÅRS-DAGEN af en det kulturella framåtskridandets märkesmän, nämligen Leopold Arends, skaparen af det i alla civiliserade länder så högt uppskattade stenografiska systemet med samma namn, så kanske det icke är ur vägen att för Iduns kvinnliga läsekrets något erinra om betydelsen för oss kvinnor af denne framstående språkforskarens, tänkarens och vetenskapsmans stora livsverk.

Om jag till en början betraktar stenografien från makans, moderns, husmoderns och den kvinnliga arbetskamraterns synpunkt, så sker detta icke för att änyo komma med ett litet tillägg till kvinnans redan förut stora arbetsbörda och de kraf som ställas på henne, hvilka i och för sig äro stora nog, om också hennes lifsgärning i mångt och mycket otillbörligt ses öfver axeln. Om någon behöfver vinna tid och därmed förbättrade ekonomi, så nog är det vi kvinnor. Låtom oss då börja med husmoderns recept och anteckningar, hennes privatkorrespondens, som af brist på tid så alldeles icke hinner odlas. Minst 5 gånger så fort går arbetet undan per stenografi, för att i dessa tider icke tala om inbesparandet af det dyra papperet. Har man inga barn i hvilka läsläsning man verksamt behöfver ingripa, däremot vuxna barn eller en make, som har mycket skrifarbete, hvilken ovärderlig hjälp blir icke en stenografkunnig hustru. Om man betänker att stenografering betalas med en fimpennning af 60 kronor per stenograferad timma, så inses lätt hvilka summor som härigenom vinnas.

Gäller det att söka sin utkomst på något offentligt arbetsområde, så ger kunskap i stenografi ett vida bättre levebröd. Är man därför språkkunnig och flink maskinskrifverska, så behöfver man icke ha några bekymmer för framtiden. Som

Täflingen om Carl XIV Johanmonumentet i Örebro. 1:a priset till Professor T. Lundberg och arkitekten A. Johansson. 2:dra priset till Skulptören Gust. Malmqvist.

Från en gammal till de gamla.*

NU SLÅS HÄR ETT SLAG, SOM
mig fröjdar att se,
Ett slag för de lidande gamla.
Om rikemans skatter så hoppfullt vi be,
Och änkornas skärfvar vi samla.

Vi gamla, som ha det så godt i vår vrå,
Omhuldade ömt af de kära,
Jag tror, att vi knappast riktigt förstå,
Hvad andra få lida och bära.

Hur skulle vi känna att stå utan stöd
Till armod, det bittraste, dömda!
Att frysa, att sakna vårt dagliga bröd,
Att synas af alla förglömda.

Förtviflade vara, men ej vilja gå
Att tigga de rikare systrar,
Att sitta och grubbla när kväll faller på
I mörker, som allting fördystrar.

En del kanske lefvat i lyckliga hem,
Där vägen tyckts jämnad att vandra,
Men döden har tagit de kära från dem,
Och lifvet har tagit det andra.

De flesta ha sträfvat sen ungdomens
dar
Att finna sin utkomst i lifvet,
Men åldern har kommit och intet finns
kvar,
Ty litet har blifvit dem gifvet.

De sträfvat ännu, så långt de förmå,
Fast ögonen trötta sig hvälfva,
Fast krafterna äro så ytterligt små,
Och händerna darra och skälva.

Men ingenting hjälper, ty intet förslår,
Och allt rinner ut som i sanden,
De gamla de lefva i rysluga år
Med den allt förhärjande branden.

Men medan därute är mörker och brus,
Och rikena grusas och ramla,
Så låt oss härhemma strida för ljus
Och hjälp åt de lidande gamla!
SNORRE.

* I anledning af en artikel "Offervilja", som nyligen förekommit i Stockholmspressen.

stenograf kommer man till en ståndpunkt, då kvinnans arbete betalas något så när i proportion till manlig, ja i vissa fall lika bra, så vida man är fullt säker i sina stycken, d. v. s. stafning, interpunktion och en viss stilistik, har en snabb uppfattning och skarpt öra. För att bli en god Arendsian fordras 3 månaders studium med omkring 2 timmars daglig öfning. Särskilda anlag äro här, liksom i andra fall, bra att ha, men kan man på grund af systemets logiska skärpa, intelligent utformning, klarhet och lättfattlighet äfven utan

anlag uppnå god genomsnittsskicklighet eller omkring 150 stafvelser i minuten. Denna hastighet räcker godt för vanlig diktamensstenografi. Vill man däremot bli diskussionsstenograf fordras att handen löper med en fart af 250—300 stafvelser per minut.

Till sist några ord om valet af system. Att den längre eller kortare arbetstiden därvidlag spelar en viss roll, kan icke förnekas. Men det viktigaste är i hvarje fall, att man väljer ett system, som man trifs med, som erbjuder intresse utöfver den stund man måste syssla därmed, som man har nöje af att fördjupa sig i äfven utom arbetet. Detta har jag funnit uti Arends system. Det kan man läsa, äfven om anteckningarna äro 10 år gamla, man kan äfven läsa andras anteckningar utan att behöfva darra på målet, hvilket är en alldeles ofantlig fördel, emedan just svårastheten i andra system i de flesta fall gjort sitt till, att man tappat lusten och intresset för stenografi. Arends har därjämte fördelen af att vara snabbskrifven och kort, äfven om hvarje stafvelse fullt utskrifves, hvarigenom man icke, såsom i system med ordstypning behöfver slita på sitt minne. De tre system, som användas i vårt land äro Gabelsbergers, Arends och Melins. Byggda på den af Gabelsberger införda grafiska principen, hvilket betyder, att de ansluta sig till den vanliga skriften och välja sina tecken ur dess grundelement, äga de dennas lättskrifvenhet. Gabelsbergers system lider af en viss oreda på den grund att det icke använder bokstaflig vokalbeteckning. Skillraden mellan Arends och Melins ligger huvudsakligen i sättet att förkorta. Hos Arends vinnas för att tala med Jetta Lundgren, vår första kvinnliga riksdagsnotarie, och förf. till de flesta arendsianska läroböckerna, den stenografiska kortheten genom några lätt förbindbara bitecken för vissa konsonanter, bl. a. genom förkortningsregler, hvarigenom hela grupper af ord erhålla en på samma gång kort och tydlig beteckning. Den stora fördelen med denna metod är, att man slipper att lämna någon enda bokstaf i ordet obetecknad, hvilket just är det, som gör skriften så absolut tillförlitlig och lättläst. Det Melinska systemet erhåller sin korthet dels genom några enkla tecken för konsonantförbindelser — en mycket praktisk idé, ehuru den bryter mot huvudregeln "helst ett tecken för hvarje ljud" — dels genom att lämna en större eller mindre del af orden obetecknade, hvilket för kortheten ju är ganska nyttigt, men för läsbarheten vanskligt nog. Därför kommer, att sedan man gått igenom den Melinska läroboken, måste man, om man skall kunna stenografera hvilken text som helst, lära sig minst 800 specialförkortningar. Följden här af är den, att på samma tid — vanligtvis på halva tiden — som en Melinare utbildas till utfeslutande affärsstenograf, utbildas en Arendsian till att med samma lätthet stenografera precis hvilken text som helst, oberoende af om det är svenskt eller utländskt språk.

Kort och godt, kvinnor, söken att sätta er in uti hvad saken gäller, och yrka på, att våra barn i skolorna bibringas kunskap i denna nyttiga konst, icke minst för vår egen skull.

Stocksund i dec. 1917. DAGMAR WALDNER.

Iduns ärade postprenumeranter

göras härmed uppmärksamma på en beklaglig oriktighet beträffande Iduns olika upplagor för 1918, som helt utan vår förskyllan gör sig gällande i postverkets nya tidningstaxa. Där står nämligen att Idun upplaga A är utan julnummer och kostar 10 kr., medan Idun upplaga B är med julnummer och kostar 10:50, stick i stäf mot hvad vi meddelat i vår anmälan och våra annonser och äfven anmält till posttaxan. Vi ha som bekant tillkännagifvit att Idun upplaga A är med julnummer och kostar Kr. 10:50 samt att Idun upplaga B utan julnummer kostar 10 kr. Det har behagat postverkets taxebyrå att utan vårt hörande omformulera våra uppgifter på sätt som skett med resultat, att priserna i våra annonser nu stå fullständigt missvisande. De af våra postprenumeranter, som ännu ej verkställt prenumeration, uppmanas därför vänligen att, om de önska Idun med julnummer för nästa år, begära upplaga B à Kr. 10:50 och om de önska Idun utan julnummer begära upplaga A à 10 kr.

Löftet.

HAN VAR EN TALARE AF GUDS NADE, som man säger. En af dessa, som äga förmåga att väcka känslor till lif i andras bröst genom en ström af värdelöst svammel.

Han var en ganska ståtlig, smärt, mörklockig yngling, med djupa, blå ögon och en djup, ofta vibrerande röst, och han höll nästan alltid tal. Han hade en sällsynt förmåga att finna föremål att tala för och om.

Denna talargåfva hade skaffat honom en viss representativ ställning i skolan. Han var gymnasisförbundet "Sveas" ordförande, han deklamerade och talade på alla fester i skolan. Han älskade de stora fraserna och de invecklade latinska satskonstruktionerna.

Men han trodde aldrig själf på hvad han sade, och i sitt hjärta skraftade han åt alla dessa, som hängde med ögonen vid hans mun och fulla af beundran lyssnade till hans aldrig sinande ordflöde.

Rektorn skulle fira sin femtioårsdag. En uppvaktningsdeputation var utsedd och i speisen stod gymnasiisternas ordförande, Gustaf Knutsson.

Man hade samlat till en gåfva, en silfverpokal med inskription och fylld med röda rosor.

På festdagen infann sig deputationen i rektorns bostad. Alla deltagarna voro iförda smoking och svart halsduk och den äkta svenska högtidsstelheden hvilade öfver samtligas ansikten.

Deputationen lågade in i salen, där rektorn tronade i en stor länstol. Hans maka stod vid hans sida och rundt om stodo rosor i alla skålar och vaser.

En af gossarne höll pokalen medan Knutsson steg fram för att tala för rektorn.

Denne hade tårar i ögonen. Han såg bakom sig tjugufem långa år i sin kära skolas tjänst, och kände ett bittert vemod vid tanken på att kanske inte ha så många år kvar att arbeta för den...

Han visste bäst själf, hur det hårda, hängifna arbetet tagit på honom och hur klen han var.

Han höll innerligt af sin skola och alla dessa pojkar, och önskade ofta, att han skulle kunnat få intressera sig mycket mer för hvar och en af dem.

Lifvet bland dessa unga kom honom ofta att glömma, att han själf var gammal.

Nu såg han på ynglingen framför sig, ynglingen som skulle hålla tal för honom.

Han såg i honom en vacker representant för ungdomen: en idealgosse. Ett glänsande godt hufvud, en ypperlig talargåfva, ett ståtligt yttre, en klangfull, väljudande röst — allt naturen kan ge, hade han fått.

Men Knutsson var ingen idealyngling alls. Han hade redan börjat finna behag i att dricka, han spelade och var en vild flickjägare...

Han talade:

"Herr Rektor! Vi ha kommit hit i dag för att få delta i den hyllning, som från alla håll ägnas Eder på Eder bemärkelsedag. Ni kan i dag se tillbaka på ett långt, icke blott pliktroget utan äfven kärleksfullt arbete! Och Ni kan blicka fram mot nya, gagnarika arbetsår!

Vi komma för att tacka Eder, för hvad Ni varit som rektor, för allt hvad Ni gjort för vår älskade skolas utveckling, än mer komma vi för att tacka för hvad Ni gjort för oss som faderlig vän och rådgifvare. Vi ha aldrig känt oss stå ensamma i skolan, vi ha alltid vefat, att vi i Eder haft en deltagande vän och beskyddare. Ni har fostrat oss till dugliga medborgare. De sanningar Ni lärt oss att tro på, ha icke varit tomma fraser.

Och nu vill jag i mitt och mina kamraters namn ge er det löftet, att hvad som än må bli af oss, skola vi aldrig glömma Eder och hvad vi äro skyldiga vår skola. Vördnaden för den skall hela lifvet lysa för oss och vi skola därigenom aldrig kunna mista aktningen för oss själfva. Jag ger Er det löftet, att vi skola försöka att aldrig begå en dålig eller nedrig handling. Jag är dock en af dem, skall hvar en och en af oss säga till sig själf och detta skall skydda och bevara honom.

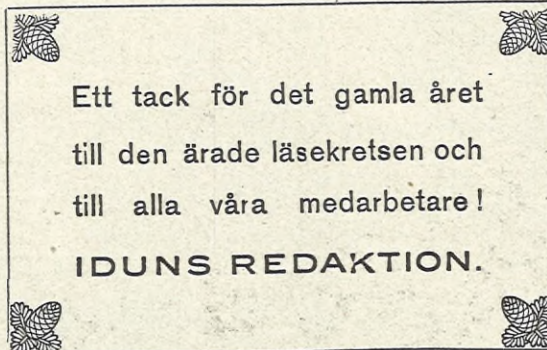
Och nu, herr rektor, ber jag Eder mottaga denna ringa gåfva, och mindre se till dess värde än den varma uppriktiga änsla hvarmed den är Eder skänkt.

Ett fyrfaldigt lefve för vår älskade rektor!"

Taket darrade under de takfasta ropen. Litet vin och konfekt löser stelheten, och låter glädjen brusa fram.

Men när skaran försvinner, lämnar rektorn ett fotografi till Knutsson...

På kvällen är Knutsson hos en kamrat. De dricka, och som han ingenting tål, blir han alldeles virrig efter några glas. Ett fotografi faller till golvet, hans vän tar upp det och håller fram det för honom. Han ser som genom en dimma rektorns stränga drag stirra mot sig, och skymtar några ord: "Tack för löftet, din rektor." Och det hvirflar om i hjärnan; han vill minnas och kan inte och sludrar... Löftet! Säg, hvafan... har... jag... lofvat... för något?...
GUIDO VALENTIN.

IDUNS PRISTÄFLING.

LOSNING TILL PRISTÄFLING N:o 25.

1. Hån.
2. Ångest.
3. Smärta.
4. Hänförelse.
5. Förvåning.
6. Vrede.

De tre första rätta lösningarna, som vid granskningen påträffats, ha lämnats af Elin Gustafsson, Kopparberg, Eva Salomonsson, Sörvik, och S. N. Hagström, hvilka sålunda erhålla 5 kr. vardera i pris.

IDUNS TIDSFÖRDRIF

HVAD BLI BITARNA?

Hvad bli bitarna rätt sammansatta? Anna H—m.

- 1) Mansnamn.
- 2) Mansnamn.
- 3) Mansnamn.
- 4) Kvinnonamn.
- 5) Imperfektum.

- 6) Fort öfvergående.
  - 7) Bokstaf.
- Samma ord läsas såväl lod- som vågrätt.

L. B.

TELEGRAMSKRIFT.

G . . . . . d

Strecken representera konsonanter | står där är en uppmaning, som litet och prickarna vokaler. | Satsen som | hvar behöver lägga på minnet.

ORD I BILDER.

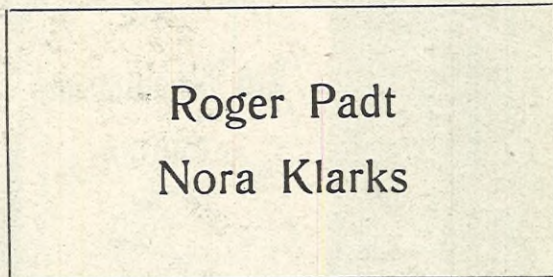

En stafvelse, den samma öfver; en af ofvanstående figurer, så att allt, skall sättas framför hvar och nya ord bildas. Hvilka ord är det? K. W.

BOOKSTAFSHÖRN.

1	a	a	a	a	a	d	d
2	d	d	e	e	i	i	
3	i	i	k	k	l		
4	l	l	l	n			
5	n	n	n				
6	r	r					
7	u						

EN FÖRLOFNINGSANNONS.

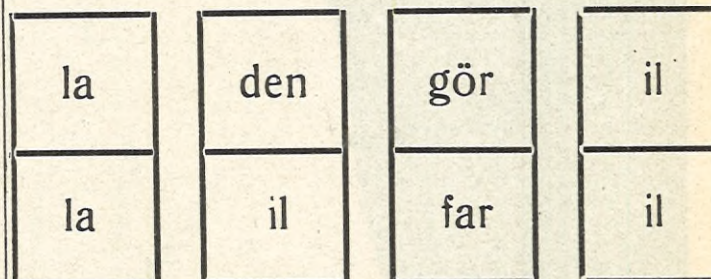
Genom att omkasta bokstäfverna i ifrån de båda kontrahenterna äro respektive namn får man veta hvar-

I PARADISET.

Framför trädet i lustgår'n står Eva och tänker.
och ser hur ljufligt frukten blänker och lyser i solens sken.
Men varningen hon kunde inte läsa. hon kunde endast höra ormen hväsa med röst så len.
Om bokstäfverna på äpplena ordnas rätt, får man se hur varningen löd.

DE FYRA BRICKORNA.

Placera de fyra brickorna så att ett känt ordspråk kan läsas.

SVAR

(Forts.)

N:r 383. Möjligen hotas ni af skrifkramp. Sök i så fall läkare, och, om ni kan få tillfälle därtill, lär er skriva på maskin.

— Torde bero på nervositet. Sök att motverka denna och framför allt skrif sakta och tänk, att det ej brådskar med att få skrifningen afslutad. Fru M—stedt.

N:r 384. På rådhuskansliet i nder stad. Ebon.

N:r 385. Allra käraste, har ni aldrig varit på ett barndop? Har ni ingen mor, ingen gift väninna? Föräldrarna bestämma ju själfva, hvem som skall bära barnet. Låt någon af de närmast anhöriga göra det. Med förplägnaden kan man ju göra som man vill. Låt det bli middag eller supé, hvilket som synes lämpligast. Ni vill t. o. m. ha

matsedel. Tag stekt anka. Det är godt och fint. Det finns ju på en landtgård. Bli det middag, så tag buljong med inlagd sparris i. Eller tag afredd buljong med ägg på och lägg sparris i den. Det blir godt. Ni behöfde ej spara på äggen, när ni antagligen har själf. Tag fyllda äpplen med vaniljsås efter steken se denna rätt i Köksalmanackan i samma nummer, där er fråga stod). Kan ni få glass och krokan eller spettekaka till sist, så förslår det väl. Vill ni ha vin, så tag hvitt vin till soppan, rödvin till steken och sherry eller portvin till efterrätten. Ni bör börja middagen med 3 små färdigrjorda smörgåsar på en assiett vid hvarje kuvär. På bordet en skär bordlöpare, skära krysanter i ett par kristallvaser på bordet, en eller två till hvarje kuvär, som bordbuketter. Duger detta? Är det för mycket, så tag undan något. Ebon.

N:r 386. I Allers Mönstertidnings handarbetsbilaga finns många trev-

liga mönster även i tidningen Konstflit. Britt Sommar.

N:r 387. Försök att motarbeta den förvånande lättrogenhet, som kommit eder att en enda minut sätta tro till sådana förfärliga dumheter. Fru M—stedt.

N:r 388. Har ni ej kunnat komma i beröring med någon konstnär, hvilket väl innebär att ni ej fått någon sakkunnig hjälp vid eder utbildning, torde det tyvärr vara ganska svåra utsikter för eder att få edra taflor sålda. Vänd eder emellertid till d:r A. Anderbergs konsthandel i Malmö.

— Man kan ställa ut taflor i boklädor. Det vet jag flera målarinnor som gjort. Res till närmaste stad. Medtag en eller annan lämplig tafla och gå med den till en bokläda och bed att få den uthängd i ett af skyltfönstren. Sätt pris på taflan. Signera den. Lofva så att ge affären

viss, af dem själf bestämd provision, om taflan säljes. Var ej för dyr. Ebon.

N:r 389. Det stöter alldeles säkert mot rådande s. k. god ton att en fästmo bor hos sin fästman. Äfven om han har en hushållerska. Människonaturen är för öfrigt ofta så svag och våningarna så konstruerade, att ett sådant besök kan få vådliga följder, såsom erfarenheten i flera fall visat. Fru M—stedt.

— Ung förlofvad flicka kan lugnt bo hos fästmannen under besöket förutsatt att hushållerskan är en respektabel dam. Britt Sommar.

N:r 390. Gör två längder och öfverstycke. Bred fäll och hälsöm eller fäll in några 2 å 3 centimeter breda skira spetsar i stället för hälsömmarna. Men då inga fransar. A. F.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA.

En svensk kvinna. Skälet frågar Ni och vi svara: samma skäl som gör att mycket annat af jullitteraturen ej hunnit anmälas i de få decembernumren, nämligen att den kommit oss så sent tillhanda. Men som vi ha all anledning förmoda, att vår ärade läsekrets' litterära intressen äfven fortleva under det nya året, ämna vi snarast möjligt låta »Spalten om böckerna» inrymma ytterligare litteraturanmälningar i den utsträckning det rika bokflödets inneboende värde kan påkalla. Hvad nu beträffar den författarens bok Ni äsyftar, förefaller det, som om Ni brunne af begär att se den bedömd såsom ren nidskrift. Ännu så länge känna vi blott dess titel, kunna alltså icke afgöra i hvad mån Eder harm är berättigad. Men att författarens föregående rika produktion skulle vara så blottad på värde som Ni vill göra troligt, det kunna vi ej gå med på. Hans alla första böcker äro exempelvis både ursprungliga och burna af sann humor. Att han nu glidit åtskilligt på sidan om den linje, där hans originella talang verkligen gjort sig gällande, är att beklaga. Men om hans senaste bok ej kommer att uppkalla vår sympati, finns det därför ingen anledning för oss att låta formen af vårt omdöme låna uttryck från Eder kvinnliga indignation. Inte skulle det anstå »gamla goda Idun», som Ni är nog älskvärd kalla oss, att den gäfvit sitt eventuella missnöje luft i grofva tillmälen. Man kan bruka ett taktfullt språk och »sjunga rent ut» ändå.

Eina. Berättelsen skulle vara användbar, om Ni kunnat koncentrera den till hälften af dess längd. Nu tröttrar den genom sin omständlighet. Viola. Välment, men odugligt.

Borghild. Vi köpa inte makuatur.

Erik S—m. En bristfällig dikt öfver ett stort ämne.

M. l. Antages för smala spalterna. I v. n. Kanske att någon vid tillfälle kan komma till användning.

Murre Möller. Afböjes.

Ninar. Duger ej.

B. O. Vers ha vi för åretal framåt. Lille mor. Se ofvan!

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND

Unneh. af Elisabeth Ostmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATÖRDNING FÖR

VECKAN 30 DEC. 1917—5 JAN. 1918.

SÖNDAG. Frukost: Bröd; marmelad; strömmingsäda med potatis; kaffe eller te. Middag: Kåldomar med potatis; fyllda strutar.

MANDAG (Nyårsafton). Frukost: Bröd; smör; pannbiff med potatis; kaffe eller te. Middag: Lutisk med potatis och mjölksås; risgrönsgröt på vatten med gräde.

TISDAG (Nyårsdagen). Frukost: Bröd; marmelad; konserverade fläskkotletter med potatis; kaffe eller te med rostadt bröd. Middag: Julienesoppa med oststänger eller klimp; stekt hare eller kalkon med grönsaker och salader; glacepudding eller nougatkräm.

ONSDAG. Frukost: Hafregjölsvälling med fruktkompott; gratin på svamp och potatis; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Ängad hvitkål med smält smör, pepparrot och potatis; majsenakräm med sylt.

TORSdag. Frukost: Bröd; marmelad; sill och potatis; kaffe eller te. Middag: Kötsoppa; potatisplättar med lingon.

FREDAG. Frukost: Bröd; marmelad; stekt bodpudding; kaffe eller te. Middag: Kokt kolja med persiljesås och potatis; äppelris med gräde.

LORDAG. Frukost: Bröd; marmelad; hafregjölsvälling med fruktkompott; fiskstufning (rester) med potatis; kaffe eller te. Middag: Kokta köttbullar med stufvade morötter eller hvitkål; lingonsoppa med rågskorpor.

RECEPT:

Strutar (omkr. 20 st.). 3 ägg, 135 gr socker, 1 tsk. vatten, 125 gr mjöl.

Beredning: Äggen, sockret och vattnet vispas 1/4 tim. En kall plåt smörjes väl och mjölas mycket tunnt. Degen lägges därpå med tsk., utstrykes till runda kakor med stora mellanrum, emedan degen breder ut sig. Kakorna gräddas hastigt i ej för varm ugn, tills de äro ljus gulbruna. De lossas med knif från plåten medan de stå kvar i ugnen och vridas medan de äro heta i form af en strut. Strax innan de serveras fyllas de med vispad gräde, tillsatt med sylt eller kompott efter smak.

Nougatkräm (f. 6 pers.).

REDAN

i dag bör Ni prenumerera på Idun, de svenska hemmens tidning! Ju förr Ni prenumererar, desto tidigare komma de första numren af Idun för 1918 Eder tillhanda. Verkställ därför prenumerationen redan

I DAG!

glasskål med tårtpapper och garneras med resten af nougaten.

Gratin på svamp och potatis (f. 6 pers.). 1 portug lök, 1 burk konserv. svamp (kantareller, Carl Johanssvamp eller champinjoner) 30 gr. smör eller matolja, 1 lit. kokt kall potatis.

Sås: 20 gr. smör, 3 msk. mjöl (30 gr.), 2 dcl. svampspad, 4 dcl. grädd, 1 tsk. salt (5 gr.), 1/2 tsk. socker, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 ägg-gula.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. rifven ost, 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Löken skalas och hackas. Svampen skäres i bitar eller skivor och stekes ljusgul i smöret eller matoljan tillika med löken. Potatisen skalas och skäres i tunna skivor. Till såsen fräses smör och mjöl 2 min., svampspadet och grädden spådas på, hvarefter såsen får koka 5 min. Den afsmakas med kryddorna, afredes med äggulan och får sjuda. En elfast form smörjes med smör och häril lägges hvarvis potatis, sås och svamp. Översta hvarivet skall vara sås, som beströs med osten och de stötta skorpor. Anrättningen gratineras i mycket varm ugn omkr. 15 min.

Angad hvitkål (f. 6 pers.). 1 medelstort hvitkålshufvud, 1 purjolök, 10 gr. smör.

Till servering: Rifven pepparrot, 20 gr. smör.

Beredning: De yttre gröna bladen bortskäras från kålshufvudet, som därefter delas i 8-10 klyftor, hopsättas åter, så att det ser helt ut och ombindes med fint segelgarn, förut doppadt i hett vatten. Det nedsättes i en potatiskokare och ovanpå kålshufvudet lägges den ansade och ituskurna purjolöken och smöret, fördeladt i flocket. Det ångkokas därefter omkring 3 tim. eller tills det kännes mjukt. Serveras med smält smör och pepparrot samt kokt potatis.

Potatisplättar (f. 4 pers.). 1 ägg, 1 dcl. mjölk, 2 lit. rå potatis (1 1/4 kr.), 1 msk. salt.

Till stekning: 60 gr. flöttyr. Beredning: Mjöl och ägg vispas tillsammans. Potatisen sköljes och borstas väl ren. Den skalas därefter tunnt, rifves och blandas med äggstanningen. En stekpanna upphettas, flöttyr lägges och får bli het. Af smeten gräddas häril plättar eller tunna pannkakor. De böra gräddas väl bruna på båda sidor. Serveras med lingonsylt, fläsk eller korf.

Kokta köttbullar (f. 6 pers.). 4 hg. oxkött, 1 hg. fläsk, 10 gr. salt, 1/3 tsk. hvitpeppar, 1/2 lit. kokt potatis, 1/2 msk. potatismjöl (7 gr.), 1 ägg, 1 dcl. mjölk, 1 msk. finhackad lök, 10 gr. flöttyr eller smör till löken.

Till kokning: 1 lit. vatten, 10 gr. salt.

Beredning: Köttet och fläsket torkas med en duk, urvriden i hett vatten, skäres i små bitar och drivas 3 gånger genom köttkvarn tillika med kryddorna samt den kokta, kalla potatisen. Potatismjölet och det uppvispade ägget tillsätts, hvarefter mjölken iblandas litet i sänder, under det att färsen röres omkr. 15 min. Den i fetet frästa löken tillsättes och smeten afsmakas noga. Med två skedar, doppade i varmt vatten, formas runda bullar, hvilka kokas i saltat vatten omkr. 10 min. Serveras med stuftning af hvitkål, blomkål, morötter, palsternackor eller makaroner.

Anm: Om så önskas kan ägget mycket väl uteslutas.

EN KUNGLIG GILJAREFÄRD.

Berättelse för Idun af Eric Sundelius.

(Forts.)

Inne i kejsarinnans stora mottagnings-sal suttu den svenska konungen, hertig Karl, kejsarinnan, storfurstinnan och friherre Gustaf Adolf Reuterholm. Samtalet rörde sig om den påtänkta förlofningen, hvilken kejsarinnan drifvit så långt, att hon vidtalat en del handverkare att iordningställa vissa saker till de stundande festligheterna. Gustaf Adolf satt länge stillsamt och åhörde kejsarinnans smicker öfver sin brorsdotter och beröm öfver den svenska kronan, men till sist kunde han inte hålla sig längre utan började:

»Jag hoppas innerligt ers majestät fattar innebörden i min audiensönskan, som ett formellt skede af min... af min...»

»Anhållan» inflikade Reuterholm med en älskvärd buggning. »Anhållan att få föra storfurstinnan öfver till Sverige som dess drottning och min maka.» Här slutade konungen med ett halft bekvämt luta sig tillbaka, och läggande det ena benet öfver det andra fäste han sina intetsägande ögon på Alexandra.

Kejsarinnan myste och tog sig en pris snus, medan storfurstinnan gäspade ganska demonstrativt. Ja, så svarade då kejsarinnan. Förlofningen

FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande af alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält fördrages det af den ömtåligaste mace. Vid blodbrist och svaghet af största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tagas af såväl barn som vuxna.

Tillverkas af

APOTEKET VASENS DRUGHANDELS LABORATORIUM STOCKHOLM

Originalflaskor om 500 gram, Pris Kronor 3.50

BILLIGT! - Finnes å alla apotek - BILL GT!

Bästa ingredienser

vid småbak förtjäna bli behandlade med bästa jäsnings-edlet. Gooda-Jästmjöl är bäst och pålitligast.

Säljes överallt i burkar å 15, 25 och 50 öre.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co

Sveriges elegantaste biografteater.

2 föreställningar dagligen kl. 7-9, 9-11 e. m.

SINGER
HEMMETS SYMASKIN

Äkta ryskt KARAVANTHE

expedieras direkt till konsumenter i partier om minst 1/4 kg. till följande priser:

1/4 kg. Thé	Kr. 11:50
1/2 » »	» 22:50
1 » »	» 43:-
2 » » å 42 Kr.	» 84:-
5 » » å 41:50 Kr.	» 207:50

Kommanditbolaget BURMAN & Co. Luleå.

PARAMINT PASTILLES
FÖRORDAS AV LÄKARE.
Vid sjukdomar i munhåla och svalg. Effektivt skydd mot smitta vid epidemier. FLASKOR OM 50 ST. KR. 1.50
SÄLJAS ÖVERALLT
A.B. PHARMACIA .STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Recept å Kornflingekek af Svalöfs Kornflingor.

- 1 kkp. tjock grädd
- 1 kkp. vatten
- 3 hg. kornflingor
- 1 hg. hvetemjöl
- 2 tsk. bakpulver
- 50 gram smör
- 1 msk. socker
- 1/2 tsk. salt

Beredning: Vattnet, grädden, sockret och saltet blandas med kornflingorna, därefter tillsättes smöret och sist mjölet, hvari bakpulvret olivvit inblandadt. Degen kaflas ut och naggas. Med mått uttagas kakor af önskad form, hvilka gräddas rostgula i medelmåttig ugnsvärme.

Nougat: 15 gr. sötmandel, 100 gr. strösocker.

Kräma: 3 äggulor, 50 gr. socker, 2 dcl. tunn grädd, 1/2 vaniljstäng, 4 blad gelatin, 3 msk. varmt vatten, 3 dcl. tjock grädd.

Till garnering: Nougat. Beredning: Mandeln skällas och hackas fint. Sockret lägges i en något varm stekpanna, smord med 1/2 tsk. smör, och röres med träsked öfver elden, tills det är smält. Då tillsättes mandeln genast, och massan får ett uppkok samt upphålles på väl rengjord och smord plåt. Så fort nougaten är något afsvalnad, skäres den i jämna rutor med en hackknif, smord med smör, och lossas från plåten. Tre fjärdedelar af nougaten krossas fint

NYA WERMLANDS-TIDNINGEN Etabl. 1850 Karlstad Etabl. 1850 Rikstelefon namnanrop Länstidningen Värmlands enda dagliga tidning.

I alla väder är **Gahns Maniol** det bästa för huden.

i stenmortel, den återstående fjärdedelen sparas till garnering. Till krämen röras äggulorna och sockret 15 min. Den tunna grädden kokas upp med vaniljen och slås under stark vispning på de rödda äggulorna, hvarefter krämen får sjuda öfver elden under fortsatt vispning. Pannan afliftes och krämen vispas, tills den är kall, då det sköljda och i det varma vattnet upplösta gelatinet samt den krossade nougaten tillsättes. Sist nedröres försiktigt den till hårdt skum slagna grädden. Krämen hålles i vattensköljd och sockerbeströdd form och får stå på is eller på kallt ställe omkr. 3 tim. Då krämen skall serveras, lossas den från kanten med en spetsig knif, uppstjälpes på flat

I en punkt **SKULTUNA KOKKÄRL** äro alla husmodrar ense: **SKULTUNA KOKKÄRL** äro bäst!

Pengar att förtjäna genom att sälja Nordstjernans ättsålda putspulver: Metallputs, Zinkputs, Silverputs, Spiselputs, Knivputs och Fönsterputs i enastående stora burkar. Skriv till A.-B. Tekn. Fabr. Nordstjernan, Söderhamn. Nederlag: Norrtullsgatan 65, Stockholm.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 30 november 1917.

Tillgångar:	Skulder:
Kassabehållning	24,000,000:—
Obligationer	9,300,000:—
Fastigh. o. inventarier	500,000:—
Reverser mot säkerhet	321,852:21
Växlar	
Kreditiv- och löpande räkningar	82,699,991:99
Hos inhemska banker	54,213,141:45
» utländska banker	34,158,075:70
A andra räkningar ...	8,664,284:93
	4,213,531:48
	3,663,463:20
	2,532,074:48
	19,094,441:84

Kronor 243,360,857:28

BENNO BECKEMANS FOTOGRAFISKA MAGASIN
15 DROTNINGGATAN 15 STOCKHOLM.
FRANKALLAR-KOPIERAR-FÖRSTORAR

AFTON-TIDNINGEN

Huvudstadens enda vänstersinnade kvällstidning

Utmärkt annonsorgan.

Billig Innehållsrik

PRENUMERERA PÅ

AFTON-TIDNINGEN

En smutsgris blir aldrig mammas
gris, om han ej tvättas med
SASOLTVÅL.

skulle eklateras med det snaraste, och storfurstinnan Alexandra ansåg det visst som en kär plikt att lägga sin hand i konungens af Sverige och bli landets moder. Så efter ytterligare några komplimanger och rekompilimanger från bägge sidor, var audiensen slut och

konungen bjöd farväl af sin tilltänkta, dock på ett sätt, som väckte ett visst uppseende. Han underlät nämligen att föra hennes hand till sina läppar, hvilket dock både hertig Karl och Reuterholm gjorde. Detta, att hertigen och Reuterholm handlade gent emot konungen, re-

tade denne i en icke så liten grad, och sedan de väl hunnit till sin bostad, fick Reuterholm som vanligt mottaga skrapor och snubbor både för sig själf och hertigen.

Det är några dagar framåt i tiden, Gustaf Adolf sitter fördjupad i religiösa studier, då den ryske tjänaren inträder och anmäler ett sändebud i utomordentligt ärende från ryska kejsarinnan.

Gustaf Adolf, som var lika oförberedd på ett sådant som på världens undergång, blef nervös, ja, så nervös, att han totalt tappade koncepterna.

Han bad tjänaren veta hut och kallade in hertig Karl. Det var nu ingen lätt sak för den gamle hertigen att få konungen på rätt köl igen, och det fordrades verkligen hertig Karls lugna och sansade behärskning för att åstadkomma så pass stillestånd i konungens humör, att han mottog sändebudet.

Denne, en man i 40-årsåldern, otäck att se på och med en falsk glimt i ögonvrån, trädde in och på sitt ryska maner bugade sig demonstrativt djupt. Han höll först ett långt loftal, prisande allt upptänkligt, som han trodde konungen ville ha prisat, och ljög friskt och käckt, som om det skulle varit den naturligaste sak i världen. Så kom då slutligen det egentliga ärendet, att storfurstinnan Alexandra fritt skulle få utöfva sin grekiska religion i Sverige.

Men vid denna vändning af samtalet, var det slut med konungens värdighet och konvensans.

»Hvad talar ni för någonting,» började han, »skall en Sveriges drottning och min gemäl utöfva en grekisk religion midt i mitt lands protestantiska lära? Hälsa hennes höghet, att sätter hon sin grekiska religion framför sin kärlek till sin make, så må hon se sig om efter en annan kung...»

Han slutade tvärt och såg frågande på farbrodern, som stod en bit ifrån honom. Hertig Karl ruskade betänksamt på huvudet men sade ingenting. Detta, att hertigen teg, retade den unge kungen i ännu högre grad, och troende att han blamerat sig, eftersom sändebudet mysande dragit sig tillbaka, beslöt han, att göra en sortie, där effekten inte skulle utebli.

»Jag undertecknar aldrig en förbindelse, där en Sveriges och min drottning får utöfva en annan religion än den i Sverige lagstadgade.»

Med tillgjord värdighet, som totalt miste sin styrka, därför att den lyste så klart af tillgjordhet, marscherade Gustaf Adolf ur rummet; i dörren vände han sig om.

»Om hennes kungliga höghet står fast vid sitt beslut, anser jag alla förbindelser brutna, ty mitt beslut är min bestämdaste vilja. Au revoir,» därmed var han ute, lämnande hertig Karl kvar, att som vanligt släta öfver hvad brorsonen rört upp. Hvad han inte lyckades med ord, lyckades han skäligen enkelt med mutor.

(Forts.)

Billigaste priser! Stor sortering. Försäljare sökas. Begär prosp. Många andra lättsålda artiklar. Julpresenter Sv. Kokladfabriken, Näsvisken

Hvilken tidning

ser Ni mest i bildade svenska hem?

SVENSKA DAGBLADET

som är familjens tidning framför andra och där ALLA finna hvad som intresserar dem!

INNAN NI BÖRJAR DET NYA ÅRET

BÖR NI KÖPA

IDUNS KOKBOK

Till salu i bokhandeln. Pris Kr. 6:--

AB

Under händelserika tider

är det nödvändigt för en var såväl att följa med vad som händer och sker som att taga del av uttalanden från skilda håll ävensom att söka bilda sig en åsikt om företeelserna på de olika områdena. Både som nyhetstidning och ledande politiskt organ intager huvudstadstidningen

AFTONBLADET

en av de främsta platserna inom den svenska pressen.

Aftonbladet har sin givna förgrundsplats bland dem som kämpa för

värnande av Sveriges rätt och oberoende

och dess politiska artiklar i dagens frågor röna alltid livligaste beaktande.

Aftonbladet innehåller i mycket stor utsträckning

värdefulla inlägg av framstående pennor

i frågor på dagordningen i form av artiklar och andra bidrag.

Aftonbladet är

en utmärkt nyhetstidning,

vars välskötta in- och utrikesavdelningar snabbt, pålitligt och fullständigt meddelar dagens händelser.

Aftonbladet innehåller talrika

intressanta intervjuer och enquêtes,

käserier och korrespondenser, artiklar för hemmet och kvinnovärlden etc.

Aftonbladet har i varje nummer en sakkunnigt redigerad avdelning,

Aftonbladets Handels- och Sjöfartstidning,

varest utförligt behandlas allt som rör handel, industri, sjöfart, affärsliv o. s. v.

Aftonbladet har även särskilda avdelningar för

Litteratur och musik

med bidrag av de bästa pennorna på de olika områdena.

Aftonbladet meddelar i stor utsträckning till dagskrönikan hörande

väl utförda bilder och porträtt.

Aftonbladet utkommer 7 gånger i veckan och prenumeranterna erhålla innehållsrika och omväxlande söndagsnummer.

Prenumeranterna på Aftonbladets dagliga upplagor erhålla gratis två veckotidningar och en månadsbilaga, den kolorerade förströelsetidn. Brokiga Blad, det värdefulla Lantmannabladet och — fr. o. m. 1918 — den av fackkunnigaste personer redigerade månadstidskriften Hushållsbladet, inneh. dyrtidsråd för hemmet.

Aftonbladets prenumerationspris för år 1918 äro:

Stockholms- eller Kvällsupplagan helt år 25:—, kvartal 7:—.

Nationalupplagan helt år 14:—, kvartal 4:—.

Expressupplagan helt år 11:—, kvartal 3:25.

Prenumerera omedelbart på

AFTONBLADET!

Svenska Morgonbladets

program:

Till strids för de kristna lifsintressena!

En själfständig politisk hållning: framstegsvänlig, fredsvänlig, förbudsvänlig!

Afven nästa år medfölja Söndagsnumret och berättelsebilagan Nyttä och Nöje.

PRENUMERATIONSPRIS:

Morgonupplagan: för helt år kr. 17:—, halfår kr. 9:—, kvartal kr. 4:75, månad kr. 1:75.

Dagupplagan: för helt år kr. 9:50, halfår kr. 5:—, kvartal kr. 2:60, månad kr. 1:—.

Hvarannandagsupplagan: för helt år kr. 3:75, halfår kr. 1:90, kvartal kr. 1:—.

Prenumeration mottages i Stockholm pr telefon Riks. 787. Allm. 924.

I landsorten prenumereras på posten.

STEINWAY & SONS

STORT LAGER I ENSAMAGENTUREN LUNDHOLMS PIANOMAGASIN STOCKHOLM • JAKOBSBERGSGATAN 39

ÖSMO-LOTTERIET

Dragning den 29 December

Endast några få lotter återstå.

Insänd rekvisition. Artillerigatan 60.

Söker Ni plats

på något af den kvinnliga verksamhetens områden?

Kom då ihåg

att ett bepröfvadt och af tusentals kvinnliga platsökande med bästa resultat använt förfaringssätt är att sätta in en liten annons i IDUN. En platsannons — 10 mm. stor — kostar endast 2 kr. 50 öre. Beloppet insändes i postanvisning, hvarvid texten lämpligen skrives & postanvisningsblanketten.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast bestyrkta avskrifter när Ni svarar på annons om ledig plats.

FÖRTAST MÖJLIGT sökes verkligt kunnig, ordentlig frisk och barnkär jungfru eller fröken, att ensam, med sparsamhet och omtanke sköta litet nytt fint hem, 3 personer. Goda rekommendationer fordras. Hög lön till verkligt pålitlig och ordningsam. Svar till »E. F. 1917» under adress S. Gumælii Annonnsbyrå Stockholm f. v. b.

En yngre, musikalisk småskollärarinna

erhåller plats i enkelt landthem. Svar till »Nybörjare», Odensviholm.

Ung flicka

(20 & 25 år) helst troende, önskas som hjälp i mindre familj i stad i nedersta Sverige. Bör äga vana vid ordning, kunnig i husliga sysslor och helst något i matlagning samt i öfrigt villig att deltaga i hushållens bestyr enär jungfru ej finnes. Reflekterande torde snarast insända svar med uppgift å ålder, pretentioner, foto och om möjl. refer. under sign. »Hemtreffnad», Iduns exp. f. v. b.

PLATSSÖKANDE

UNG FLICKA, som genomgått 8-kl. läroverk, språkbildad, musikalisk och af god familj, önskar komma till ett bildadt och godt hem som hjälp och sällskap, event. lärarinna åt barn. Sv. t. »Nyåret 1918», Iduns exp.

UNG FLICKA från godt hem, som genomgått slöjd- o. hushållsskola, ordentlig och skötsam, önskar plats i godt, vänligt hem, helst hos barnlös familj, att vara husmodern behjälplig med allt i hushållet. Fam.-medl. Lön önskvärd. Tacksam för svar mkt »Vänligt hem», Vintrie p. r.

UNG, BILDAD FLICKA önskar i midten af jan. komma i ett hem, herrgård eller prästgård, för att under duglig husmoders ledning lära ett hems skötande. Svar med prisuppgift till »Box 77», Tyringe.

EN BÄTTRE SKÄRGÅRDSFLICKA önskar plats 15 jan. i familj (bättre), där jungfru finnes, att hjälpa till med lättare göromål. Svar till »19 år», Smögen p. r.

FLICKA med de bästa rek., kunnig i matl., syltn. konserv., såväl gröfre som de finaste bakverk, handarbete och söm, söker plats. Sköter med ordning och omtanke sitt arbete. Svar till »Maja», Likenäs p. r.

Kvinnlig arbetskraft

inom såväl hemmens som andra kvinnliga arbetsområden kan Ni med bästa resultat

erhålla genom att sätta in en annons i IDUN, specialorganet för kvinnliga platsannonser af alla slag.

En annonsplats — 10 mm. stor — kostar endast 2 kr. 50 öre. För större annonser beräknas ett pris af 25 öre pr mm. därutöver.

Husföreståndarinna.

På grund af nuvarande föreståndarinnans förestående giftermål blir god plats ledig 1 febr. 1918 i bättre hem i Göteborg, där husmoder saknas. Den sökande, som med en jungfru som assistent har att sköta alla husbestyr, bör förutom ordningsinse redbarhet och själsadel äfven förbinda förmågan att som en mor i åldern 16 och 11 år vid deras ledning sköta uppfostran utom skolan. En gedigen skolunderbyggnad samt mogen ålder hos den sökande förutsätter, framförallt dock sådana solida kvinnoegenskaper, att husfadern under sina resor med fullt förtroende kan lämna henne barn och hem i god vård. Utförligt svar med foto renser samt ev. betyg från tidigare arbetsföretag, adr. S. Gumælii

SKÅNSKA DAGBLADET

med dess speciellt för damerna redigerade söndagsbilaga

HEMMET

bör ej saknas i något hem.

Vaket - Lättläst - Självständigt
Intressant, mångsidigt innehåll.

HEMMET bjuder hvarje vecka på omväxlande förstroelseläsning, notiser om kvinnans politiska rösträtt, goda råd, tidsfördrif m. m. Rikt illustrerad.

Tidningens storartade spridning, **72,000 ex. dagligen**, vittnar om dess goda innehåll.

Pris endast Kr. 2: — i kvartalet.

Prenumerera genast!

VÄRDINNOR, hushållsfr. gymnaster, guvernanter, sköterskor o. tjänarinnor söka platser Palmquist C:o 17 Malmiskilnadsgatan, Stockholm.

EX. SJUKGYMNAST önskar plats i familj. Kunnig i sömnad samt villig att deltaga i andra göromål. Svar till »S. G.», Sollebrunn p. r.

Ung flicka

från godt hem på landet önskar plats efter nyåret. Är villig deltaga i alla inomhus förekommande göromål. Är sykkunnig. Önskar anses som familjemedlem. Tacksam för svar till »24 år», Iduns exp.

Som väfverska

i hem sökas af jämtl. till 15 jan. eller senare. Är kunnig i handarb. och klädsöm. Svar till »Fri resa», Iduns exp. f. v. b.

Engelbreds Sjuksköterskebyrå. Riks tel. 171 81. Allm. tel. 241 13. Vallhallavägen 115. II.

Utsänder Ex. Sjuksköterskor, Barnsköterskor samt enklare Sköterskor, Biträden till Sjukhus.

Allm. Svenska Sjuksköterskefören. Sjuksköterskehem, Katrinavägen 9 B, Stockholm. Rikstel. 94 27. Allm. 318 97. Filial och sjuksköterskehem Ljusdal, Riks. 24. Utsänder exam. sjuksköterskor dygnet om till alla slags sjukvård, vikariat och fasta platser.

På herrgård eller bruksegendom.

hälsat i Värmland eller Dalarna, önskar bildad 20-års flicka deltaga i husliga göromål under en duktig husmoders ledning. Svar med prisuppgift till »A. M. H.», under adress S. Gumælii Annonnsbyrå Stock o m f. v. b.

En landbrukaredotter

önskar komma i familj, såsom betalande hushållselev. Svar utbedes inom fjorton dagar under signatur: »Hushållselev», Viksjöfors p. r.

Ung, kv. Gymnastikdirektör

önskar plats i familj. Svar till »Januari», Iduns exp. f. v. b.

INACKORDERINGAR

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem,

beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Adr. Högåsen, Arvika. Bröstklena mottagas ej.

Ny hushållskurs

20 jan.—20. april 1918. Prospekt på begäran. Öfverstinnan A. Hyltén-Cavallius, f. Frick, Sandvik, Sm å l. Burseryd.

Kläderna bli ännu dyrare år 1918!

En stor besparing gör den husmor, som själf förfärdigar sina barns kläder med hjälp af

»BARNGARDEROBEN»

illustrerad månadstidning för barnkläders förfärdigande. Dubbelsidig mönsterbilaga medföljer hvarje n:r. Prenumerera på posten eller i Eder bokhandel. Pris för helår Kr. 4: —.

Iduns Expedition, Stockholm.

Utmärkta organ

för

annonsering i landsorten

äro följande tidningar:

Arvika: Arvika Tidning.

Avesta: Avesta-Posten.

Borlänge: Borlänge Tidning.

Borås: Borås Tidning.

Eksjö: Eksjö-Tidningen.

Engelholm: Engelholms Tidning.

Eskilstuna: Eskilstuna-Kuriren.

Falun: Falu-Kuriren.

Gefle: Gefle-Posten.

Halmstad: Hallandsposten.

Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.

Hälsingborg: Hälsingborgs Dagblad.

Härnösand: Härnösands-Posten.

Höganäs: Höganäs Tidning.

Jönköping: Smålands Allehanda.

Kalmar: Barometern.

Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.

Karlstad: Karlstads-Tidningen.

Katrineholm: Katrineholms-Kuriren.

Kristinehamn: Ansgarii-Posten.

Landskrona: Landskrona-Posten.

Linköping: Östgöten.

Luleå: Norrbottens-Kuriren.

Malmö: Skånska Aftonbladet.

Mariestad: Tidning för Skaraborgs län.

Mora: Mora Tidning.

Norrköping: Östergötlands Dagblad.

Nyköping: Södermanlands Nyheter.

Nässjö: Nässjö-Tidningen.

Oskarshamn: Oskarshamns Tidningen.

Sköfde: Skaraborgs Läns Annonnsblad.

Sundsvall: Sundsvalls-Posten.

Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.

Uddevalla: Bohuslänningen.

Umeå: Västerbottens-Kuriren.

Uppsala: Tidningen Upsala.

Visby: Gotlänningen.

Västerås: Vestmanlands Läns Tidning.

Växiö: Smålands-Posten.

Ystad: Södra Skåne.

Örebro: Örebro Dagblad.

Örnsköldsvik: Örnsköldsviks-Posten.

Östersund: Jämtlands-Posten.

Östhammar: Östhammars Tidning.

Nordens

billigaste och i förhållande till sitt pris största skoltidning är den illustrerade

TIDNINGEN

Folkskolans

PRENUMERATIONS-
PRISET FÖR
- HELT ÅR -
4 kr.

V
ä
n

PRENUMERATIONS-
PRISET FÖR
- HELT ÅR -
4 kr.

som utkommer med ett 12-20-sidigt nummer i veckan varje helgfri onsdag. Spridd över hela landet. Mycket anlitad för annonsering av lediga tjänster vid folk- och småskolor, litteratur, skolmateriel m. m. — AnnonspriSET är 10 öre för mm. rad. Provnnummer erhålles på begäran gratis.

Redaktionen, adress Göteborg.

FREJAMI - PASTILLERNA

skänka lindring och baf vid hals och bröstkommar

KÄND OCH VÄLKÄND

SEDAN GAMMALT I ÖREBRO LÄN O. HELA MELLAN-SVERIGE ÄR

NERIKES ALLEHANDA

(ÖREBRO LÄNS TIDNING)

VAKEN, FRISINNAD, SJÄLFSTÄNDIG.

RASK NYHETSTIDNING.

PIGG, LÄTTLÄST OCH UNDERHÅLLANDE.

JÄMNT SPRIDD OCH INARBETAD

OCH DÄRFÖR

UTMÄRKT ANNONSTIDNING.

Kriegs-Briefmarken

Deutsche Post in Belgien, 3, 5, 10, 25 C 75 Pf., gest. 40 Pf., schöne Briefstücke M. 1.— 50, 75 C, 1 Franc, 1 Fr. 25 C, 2 Fr. 50 C, M. 9.75, gestempelt M. 11.50 3, 5, 8, 10, 15, 25, 40 Cent, M. 1.50, gest. M. 1.75 50 Cent, 1 F 25 Cent, 2 F 50 Cent, 6 F 25 Cent, M. 11.—, gestempelt M. 14.75

Deutsche Post in Polen, 3, 5, 10, 20, 40 Pf. M. 2.25, auf Brief M. 3.— Deutsche Post Gen.-Gouv. Warschau, 2 1/2, 7 1/2, 10, 15, 30, 40, 60 Pf. M. 2.10, gest. M. 3.25 Deutsche Post im Osten (Litauen, Kurland) 3, 5, 10, 20, 40 Pf. M. 1.35, auf Brief M. 1.75 2 1/2, 7 1/2, 15, 50 Pf., 1 Mark M. 2.55, gest. M. 2.70 Deutsche Post in Rumänien, 15, 25, 40 Bani M. 1.25 Oesterreich, Kriegshilfe, 1914 5, 10 Heller 45 Pf., gestempelt 45 Pf. 1915 3, 5, 10, 20, 35 Heller M. 1.10, gest. M. 1.20 1000 verschiedene Marken M. 13.25,

2000 St. 45 M., 3000 St. 115 M. 4000 St. 240 M., 5000 St. 360 M. 40 deutsche Kol. u. Posten M. 2.75

Albert Friedemann LEIPZIG 155, Floßplatz 6 7

36 *Alan Braström*

Tidning

Professor Cederschiöld
 behandlar med egna massage-
 metoder mag-, tarin-, reumatiska-
 och nervrökningar m. m. Ochs. Nassvalg-
 tatar (kronisk snufva) behandlas
 med instrument smärtfritt. Hvarda-
 gar 10-12 o. 2-5. Greffuregatan 15.
 A. T. 18451.

Doktor Heilman
 Kungspolspl. 2, Göteborg.
 Tel. 45 46.
Elektrisk behandling
 (för nervsjukdomar och reumatiska
 åkommor).

Dr A. KARSTEN
 Medicinskt Elektricitets-,
 Ljus- och Röntgeninstitut
 Kungsgatan 60, STOCKHOLM.
 Behandling af
reumatiska åkommor

Gymnastikdirektörsexamen
 afläggas efter 2-årig kurs af kvinn-
 liga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
 Ny kurs börjar den 14 sept.
 Prosp. gen. **Kapten J. Thulin, LUND.**

**Göteborgs
 Gymnastiska Institut**
 Fullständigaste ettåriga kurs i
 Sjukgymnastik och Massage
 Nästa årskurs börjar i Jan.
 Begär utförligt prospekt!

Doktor A. Kjellbergs
 Kurs i massage och sjukgymnastik.
 Begär prospekt!
 Stockholm. HOLLÄNDAREGATAN 3.

Kurs i massage och Sjukgymnastik
 STOCKHOLMS
 MASSAGE- & GYMNASTIK-INSTITUT
 Biblioteksgatan 28
 Begär prospekt!

Hennaextrakt oöfvertraffligt och
 oskadligt hårfärg-
 ningsmedel i alla nyanser. Pris Kr
 7:50 + Porto. Diskret försändelse.

Hennapulver i paket.
 Pris Kr. 2.50, 3.- och 4.- + porto.
Franska Parfymmagasinet,
 Hofleverantör
 21 Drottninggatan, Stockholm.

**Majorskan Edmanns
 Ideale-crème**
 dagligen använd gör an-
 siktshuden mjuk och sam-
 metslen och är säkert me-
 del mot nariga, röda och
 spruckna händer. Pris 2,50.
 1 Parfym- och Kemikalieaffär.

Husmödrar!
 Köp torrade rönnbär till
 marmelader, geléer, bakverk m. m.
 för vinterbehov.

Tjäderns Pröhandel,
 i Stora Nygatan och 7 Oxtorgsgatan,
 Stockholm 2.

Underlivslidande
 och dylikt undgåsbäst genom
 bruk af lifmoderspruta. Pris
 10, 12, 14 kr., med båda rören
 15, 18, 20 kr. Vid köp recept
 på lämpliga lösningar samt
 anatomisk bild. Noliterpulver
 3 kr. pr ask. Lifmoderspegel
 2.50. Prislista mot 10 öre
 porto.
CARL G. SCHRÖDER,
 Mjöllevångsgatan 53 b, Malmö

• Crème Cilo
 gör på kort tid svaga ögonbryn
 täta och vackra.
 Pris 2:50 kr.
MARIA ENQUIST,
 Institut för skönhetsvård och
 plastiska operationer.
 Biblioteksgatan 6-8, Stockholm.
 R. 160 65. A. 226 62.
 Råd gifvas kostnadsfritt och
 förfrågningar besvaras omgående.

Köp i tide!
 30 ol. krigsmärken kr. 1.-
 50 " " " 3.-
 150 " " " 20.-
 100 tyska kolonim. " 20.-
 (dessa m. stiga enormt!).
 Nat. gratis. Alla m. köpas.
 500 alla olika 4.00, 1000-10, 2000-33 kr.
Frimärksbörser,
 KÖPENHAMN, KLOSTERSTRÅDE 9.

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

1918

Sveriges mest spridda dagblad.

**SJÄLVSTÄNDIG
 FRISINNAD
 DEMOKRATISK
 NATIONELL**

Prenumerera genast å närmaste
 postanstalt

DAGLIG UPPLAGA 160,000 å 170,000 EX.

Den, som inser behovet av att genom en daglig huvudstadstidning följa denna märkliga tidsändelser runt om i världen och inom vårt eget land, kan icke bättre tillgodose detta behov än genom att prenumerera på Stockholms-Tidningen för 1918. Prenumerera genast, så att tidningen kan komma Er till handa omedelbart vid årsskiftet! Stockholms-Tidningens utrikestelegram citeras i världspresen, och ingen svensk tidning äger bättre resurser att följa krigets och den blivande fredens historiska fakta och händelseförlopp. Inrikesnyheter genom egna korrespondenter från alla delar av landet.

Norrandsgatan 16, Stockholm.
 Allm. tel. 9815.
 Ny termin med såväl förmiddags-
 som aftonlektioner börjar 15 jan
 Klädsöm (äfvén mönsterritning
 och tillskärning efter erkänt bästa
 metod) linnesöm, barnklä-
 der, konstbroderi, knyp-
 pling m. m.
 Anmälningar mottagas i skolan
 hvarje dag 1-3 e. m. samt andra
 tider pr allm. tel. Råsunda 266
 Prospekt på begäran.
ELSA WALLMARK,
 Lärarinna i S:ta Birgittaskolan
 1911-1917.

Gosskola.
 Rektor Laurells Skolhem
 i Värmland rekommenderas. Godt
 hem samt effektivt enskild under-
 visning t. o. m. Ring 1. Äfvén rek-
 reationshem för klens och veka
 individer.
 Telefon- o. Postadress: **Nässundet**

Grått Cheviot-Strumpgarn
 säljes i mindre poster mot post-
 förskott till kr. 13:80 pr kg. Garn-
 prof mot 10 öre i frimärken. Kri-
 stinedals, Lidköping.

S:ta Birgittaskolan
 REGBRINGSGATAN 19-21, STOCKHOLM

Allm. telefon 5190 Rikstelefon 141 06
 Förmåsta läroanstalt för kvinnligt handarbete
 Undervisning i: Klädsöm, Fransk linnesöm, barnkläder, Konstbroderi, Anmälningar dagligen! 10-5
 Prospekt på begäran. Ny kurs börjar 15 januari.
 Föreläsningar: Comtesse G. och Emmy Kylander.
 Fru Ellen Nordenstreng.

Elsa Philips Husmodersskola,
 Stockholm, Karlavägen 25 (f. d. 1 A),
 börjar sin 20:de termin för bildade unga flickor den 28:e jan. 1918. Under-
 visning i enklare och finare matlagning, bakning, konservering och in-
 läggning af bär, frukt, grönsaker, fisk och kött; vegetarisk matlagning, sjuk-
 matlagning, uppköp, födoämneslära, hushålls ekonomi m. m. Olika kur-
 ser. Examinerade lärarinnor. Förbereder inträde till lärarinnekurser i
 hushålls ekonomi. Prospekt, ref. och närmare upplysning på begäran.
ELSA PHILIP, Stockholm
 Karlavägen 25.
 Tel. Östm. 13 10.

Birgitta-Skolan
 Beridarebangatan 17,
 börjar den 15 januari sin 16:de termin i klädsömnad, linnesöm, barn-
 kläder, konstbroderi, knyppling etc.
 Praktisk och teoretisk kurs i väfning med början den 1 februari.
 Betyg efter genomgångna fullständiga kurser. 3 frielekplatser.
 Prospekt på begäran.
 Riks 180 63. Allm. 41 48.

Elisabeth M. Glantzberg.
Strängnäs Husmodersskola.
 13:de arbetsåret. Vårterminen börjar den 25 januari. Grundlig och praktisk
 undervisning. Prospekt och referenser gen. Fru M. Braune,
 Strängnäs. Allm. tel. 98.

**HEM-
 HUSHÅLLSSKOLAN.**
 Undervisning meddelas af från fackskolan utexam skolkökslärarinna
 i enklare och finare matlagning, bakning, syltning o. konservering, uppköp
 af matvaror, enkel hushållsbokföring o. födoämneslära samt
 rengörning, tvätt och strykning, vården af linne o. säng-
 kläder m. m. I husmoderskursen ingår fullst. undervisning i kläd-
 och linnesömnad för hand och på maskin, tillklippning, lag-
 ning, märkning etc. samt moderna handarbeten äfvén som
Samaritkurs. — — — Som skolan afser att ej blott meddela
 eleverna praktisk o. grundlig undervisning i en husmoders arbete och
 plikter utan äfvén samtidigt kunna bereda de unga flickorna den till-
 syn och trefnad, som endast ett hem kan gifva, *bo alla elever inom*
skolan och endast ett begränsadt antal (6 å 8 st.) mottagas. Ref.:
 Myntdirektör K. A. Wallroth m. fru; Professorn vid Tekn. Högsk.
 Valfrid Petersson m. fru. Vårterminen börjar 20 jan. 1918. Förfråg-
 ningar besvaras omgående af skolans föreståndarinna
Fru Emma Kjellström, Storgatan 38, Stockholm.
 ALLM. TEL. 242 08.

Elisabeth Östmans Husmoderskurs.
 Grundad år 1902.

Kursen för unga, bildade flickor, som omfattar 3 1/2 mån.,
 börjar torsdagen den 24 jan. 1918 kl. 12 midd.
 Prospekt och närmare upplysningar på begäran.
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND,
 Stockholm, Klarabergsgatan 40, 5 tr., hiss.
 Rikstelefon 20 35. Stockholmstelefon 93 02.

**Fröknarne Kugelbergs
 Konvalescenthem för Barn,**
 OLOFSFORS
 vid Dala-Husby, 17 km. från Hedemora. Referenser: Doktor Erik von
 Bahr, Uppsala. Prospekt sändes på begäran. Postadr.: Olofsfors pr Dala-
 Husby. Rt. Dala-Husby 8. **Karin o. Ulla Kugelberg.**

Efkullens Husmodersskola
 Jemshögsby börjar sin väfkurs 15 jan. Undervisning i finare och enklare
 matlagning, bakning, konservering, jämte väfnader, linne- och kastsöm,
 knyppling m. m. respekt mot dubbel porto.
 Selma Gustafsson,
 föreståndarinna.

PRIVATA SJUKHEMMET
 Hälledal pr Tyringe

Mottager sinnessjuka för vård
 Telefon 36. Begär prospekt!

Frimärken
 i faksimil. Rep. af skada-
 de märken. Inköp
 försäljning, byte
 Priskurant gratis och
 franko. Försändning
 F. Fournier's Efr.
 GENÈVE Schweiz.

Amerikanska s. k. Prima Herr
 Ankar-Ur. Lentilefaçon.

Eljin-Ur

Fem års garanti. Säljes så långt
 förrådet räcker till endast kr. 6:50
 per st. Två stycken endast kr. 12:—
 fraktfritt. Om ej till belåtenhet få
 desamma returneras. Skrif i dag
 och rekquirera direkt från importören

VARUAFFÄREN
 Norrköping.

Jungfrun flyttar!
 Jag får sköta hemmet själf!
 Men hvad gör dei, när jag har
Kitigen
 SALVCRÈME, som skyddar
 min hud under arbetet i hushållet.
Idun utgifves denna vecka
 i A och B.